

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΜΒΑ)**

Διπλωματική Εργασία

**ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΤΑΘΕΡΩΝ
ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΟΣΤΟΥΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ.**

Γεώργιος Φωτεινόπουλος

Πειραιάς 2013

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων : MBA» με τίτλο "Σύγχρονες μέθοδοι προσδιορισμού των σταθερών δαπανών στη Λογιστική Κόστους. Εφαρμογή σε βιομηχανικούς κλάδους", έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή

Όνοματεπώνυμο Γεώργιος Φωτεινόπουλος

Ημερομηνία 03/02/2013

*Αφιερώνεται στους γονείς μου
για την πολύτιμη συμπαράστασή τους*

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΤΑΘΕΡΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΟΣΤΟΥΣ. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ.

Γεώργιος Π. Φωτεινόπουλος

Σημαντικοί όροι: λογιστική, διοικητική λογιστική, λογιστική κόστους, κοστολόγηση, μέθοδοι κοστολόγησης, κόστος, sticky cost, stickiness, δείγμα ελληνικών επιχειρήσεων, βιομηχανικός κλάδος, μεθοδολογία ABJ, μοντέλο ABJ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ένα πολύ σημαντικό θέμα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις είναι η έγκυρη και αποτελεσματική καταγραφή των δαπανών τους. Ειδικότερα στις μέρες μας, η διαχείριση του σταθερού κόστους έχει γίνει υψίστης σημασίας πρόβλημα για τις εταιρείες στο βιομηχανικό κλάδο. Ο αντικειμενικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προσέγγιση του «sticky cost», που αποτελεί μία από τις σύγχρονες ακαδημαϊκές προσεγγίσεις για το διαχωρισμό του σταθερού κόστους από το μεταβλητό.

Η εν λόγω διπλωματική εργασία πραγματεύεται βασικές έννοιες της Λογιστικής, δίνει έμφαση στον κλάδο της Κοστολόγησης, εξετάζει το φαινόμενο του *stickiness* του κόστους, επιχειρεί να παρουσιάσει ένα σημαντικό μέρος της τάσης της σύγχρονης αρθρογραφίας, αναφορικά με το φαινόμενο αυτό, και τέλος περιλαμβάνει μια εμπειρική μελέτη, στην οποία λαμβάνεται υπ' όψιν δείγμα 1.383 μη εισηγμένων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, με απώτερο σκοπό τον προσδιορισμό της συμπεριφοράς του συνολικού κόστους, δηλαδή αν το κόστος αυτό μεταβάλλεται αναλογικά με τις αλλαγές στο επίπεδο των πωλήσεων ή αν ακολουθεί ασύμμετρη συμπεριφορά (*stickiness*). Η μεθοδολογία που ακολουθείται βασίζεται στο μοντέλο ABJ, που αναπτύχθηκε από τους Anderson, Banker και Janakiraman το 2003. Διενεργείται λογαριθμική γραμμική παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το συνολικό κόστος και ανεξάρτητη μεταβλητή τα έσοδα από πωλήσεις. Τα αποτελέσματα της έρευνας τεκμηριώνουν, με την ευρεία έννοια, την ύπαρξη *stickiness* στη συμπεριφορά του συνολικού κόστους. Το κύριο συμπέρασμα που εξάγεται από την ανάλυση των ποσοτικών αποτελεσμάτων είναι το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αδυνατούν να ελέγξουν τη συμπεριφορά του κόστους, δεδομένου ότι αυτό δεν ακολουθεί αναλογικά τις μεταβολές της ζήτησης.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Ιωάννη Σώρρο για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της εν λόγω εργασίας. Επίσης, τις θερμότερες ευχαριστίες μου στη φίλη και συμφοιτήριά μου Ελένη Τσουλιάη, της οποίας η συμβολή ήταν ιδιαίτερα σημαντική κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την ηθική, ψυχολογική και οικονομική τους στήριξη.

Κατάσταση Πινάκων

Πίνακας 1: Στατιστική ανάλυση συνολικού δείγματος	62
Πίνακας 2: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για το συνολικό δείγμα.....	66
Πίνακας 3: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των βασικών μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων	70
Πίνακας 4: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των χημικών	71
Πίνακας 5: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των κατασκευών.....	71
Πίνακας 6: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο του ηλεκτρικού εξοπλισμού	72
Πίνακας 7: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο της ενέργειας	72
Πίνακας 8: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο γενικής βιομηχανίας.....	73
Πίνακας 9: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο της υγείας	73
Πίνακας 10: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των ξενοδοχείων	74
Πίνακας 11: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών	74
Πίνακας 12: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των καουτσούκ και πλαστικών προϊόντων	75
Πίνακας 13: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των ανταλλακτικών μηχανών	75
Πίνακας 14: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των μεταφορών	76
Πίνακας 15: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο του μεταφορικού εξοπλισμού	76

Κατάσταση Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Ανάλυση δείγματος ανά κλάδο	62
--	----

Περιεχόμενα

Περίληψη	I
Ευχαριστίες	II
Κατάσταση Πινάκων	III
Κατάσταση Διαγραμμάτων	IV
Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή	1
1.1 Αντικειμενικός σκοπός.....	1
1.2 Μεθοδολογία	2
1.3 Διάρθρωση.....	3
Κεφάλαιο 2 Λογιστική	4
2.1 Η έννοια της Λογιστικής.....	4
2.2 Οι κλάδοι της Λογιστικής	5
2.2.1 Χρηματοοικονομική Λογιστική ή Γενική Λογιστική.....	6
2.2.2 Λογιστική Κόστους ή Κοστολόγηση	7
2.2.3 Διοικητική Λογιστική	8
2.2.4 Ελεγκτική Λογιστική.....	9
2.2.5 Φορολογική Λογιστική.....	11
2.2.6 Δημόσια Λογιστική	11
2.3 Ζήτηση λογιστικής πληροφόρησης.....	12
2.4 Οικονομικές καταστάσεις.....	13
Βιβλιογραφία 2 ^{ου} Κεφαλαίου	16
Κεφάλαιο 3 Λογιστική Κόστους	17
3.1 Εννοιολογική οριοθέτηση της Λογιστικής Κόστους	17
3.2 Σκοπός και χρησιμότητα κοστολόγησης	18
3.3 Ποιοτικά χαρακτηριστικά των πληροφοριών της Λογιστικής Κόστους.....	20
3.4 Κόστος – Έξοδο – Δαπάνη	21
3.4.1 Κόστος	22

3.4.2	Έξοδο	23
3.4.3	Δαπάνη	24
3.5	Κατηγορίες κόστους	25
3.6	Παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης.....	28
3.6.1	Κοστολόγηση εξατομικευμένης παραγωγής (job-order costing)	29
3.6.2	Κοστολόγηση κατά φάση (process costing).....	30
3.6.3	Σύγκριση των συστημάτων job-order costing και process costing	30
3.7	Μέθοδοι και τεχνικές κοστολόγησης	31
3.7.1	Πλήρης ή Απορροφητική Κοστολόγηση (Full Absorption Costing).....	32
3.7.2	Άμεση ή Μεταβλητή ή Οριακή Κοστολόγηση (Direct or Variable or Marginal Costing)	33
3.7.3	Κοστολόγηση ανά Δραστηριότητα (Activity Based Costing)	34
3.7.4	Πρότυπη Κοστολόγηση (Standard Costing)	35
3.8	Σύγχρονες μέθοδοι προσδιορισμού του κόστους	37
	Βιβλιογραφία 3 ^{ου} Κεφαλαίου	38
	Κεφάλαιο 4 Sticky Cost – Ανασκόπηση Αρθρογραφίας	40
4.1	Sticky Cost	40
4.2	Ανασκόπηση αρθρογραφίας	41
4.3	Συμπεράσματα.....	53
	Βιβλιογραφία 4 ^{ου} Κεφαλαίου	55
	Κεφάλαιο 5 Εμπειρική Έρευνα	57
5.1	Μεθοδολογία	57
5.2	Δείγμα	60
5.2.1	Κριτήρια δείγματος	61
5.2.2	Χαρακτηριστικά δείγματος.....	61
5.2.3	Συλλογή δεδομένων	63
	Βιβλιογραφία 5 ^{ου} Κεφαλαίου	64
	Κεφάλαιο 6 Αποτελέσματα – Συμπεράσματα – Προτάσεις	65
6.1	Αποτελέσματα.....	65

6.2	Συμπεράσματα.....	67
6.3	Προτάσεις	68
	Παράρτημα	70
	Βιβλιογραφία	77

Κεφάλαιο 1 Εισαγωγή

1.1 Αντικειμενικός σκοπός

Ένα πολύ σημαντικό θέμα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις είναι η έγκυρη καταγραφή των δαπανών τους. Ειδικότερα στις μέρες μας, η διαχείριση του σταθερού κόστους έχει γίνει υψίστης σημασίας πρόβλημα για τις εταιρείες στο βιομηχανικό κλάδο. Πολλές επιχειρήσεις επένδυσαν πολλά ποσά τα τελευταία χρόνια, αναμένοντας αύξηση της παραγωγής τους. Με τα επίπεδα της ζήτησης να έχουν πέσει αισθητά, οι επιχειρήσεις αναζητούν τρόπους μείωσης των σταθερών δαπανών τους, αδυνατώντας να «αποεπενδύσουν».

Το παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους υποθέτει αναλογικότητα στις μεταβολές του κόστους σε σχέση με τις μεταβολές στις πωλήσεις της επιχείρησης. Το φαινόμενο, όμως, του *stickiness* του κόστους υποδηλώνει ασυμμετρία στη συμπεριφορά του κόστους. Πιο συγκεκριμένα, σύγχρονες έρευνες υποστηρίζουν ότι μια αύξηση στις πωλήσεις των επιχειρήσεων συνεπάγεται μεγαλύτερη αύξηση στο κόστος τους, σε σχέση με τη μείωση του κόστους που συνεπάγεται μια αντίστοιχη μείωση των πωλήσεων.

Ο αντικειμενικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η προσέγγιση του «sticky cost», που αποτελεί μία από τις σύγχρονες ακαδημαϊκές προσεγγίσεις για το διαχωρισμό του σταθερού κόστους από το μεταβλητό.

1.2 Μεθοδολογία

Το φαινόμενο *sticky cost* είναι ένα σχετικά καινούριο αντικείμενο μελέτης, καθώς το θέμα ανέκυψε την τελευταία δεκαετία και συγκεκριμένα το 2003 από τους Anderson, Banker και Janakiraman. Οι Anderson et al. αποτελούν σημείο αναφοράς, σε πολλές μελέτες που διεξάγονται σχετικά με το θέμα αυτό, τόσο για την καινοτόμο θεωρητική προσέγγιση που αφορά τη συμπεριφορά του κόστους, όσο και για το μοντέλο που ανέπτυξαν (μοντέλο ABJ), το οποίο θεωρείται ως το πλέον αξιόπιστο για τον προσδιορισμό του *stickiness* του κόστους.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία βασίζεται στη μεθοδολογία που ανέπτυξαν οι Anderson et al., και πιο συγκεκριμένα, το μοντέλο που χρησιμοποιείται είναι μια παραλλαγή του μοντέλου ABJ. Ειδικότερα, διενεργείται μία παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το συνολικό κόστος των επιχειρήσεων του δείγματος και ανεξάρτητη μεταβλητή τα έσοδα από τις πωλήσεις, προκειμένου να συγκριθεί η μεταβλητότητα του συνολικού κόστους σε περιόδους όπου τα έσοδα αυξάνονται, με τη μεταβλητότητα του συνολικού κόστους σε περιόδους όπου τα έσοδα μειώνονται.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στην ερευνητική εργασία, περιλαμβάνει 1.383 μη εισηγμένες επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται σε διάφορους κλάδους στην Ελλάδα. Τα στοιχεία των επιχειρήσεων του δείγματος αφορούν την περίοδο 2001 – 2009 και δόθηκαν από τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας.

1.3 Διάρθρωση

Το περιεχόμενο της προκείμενης διπλωματικής εργασίας επιμερίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα, η οποία περιλαμβάνει τα τρία πρώτα κεφάλαια, γίνεται παρουσίαση και ανάλυση των βασικών εννοιών και ορισμών της Λογιστικής, προκειμένου ο αναγνώστης να εξοικειωθεί με τις έννοιες αυτές. Επιπλέον, αναλύεται ενδελεχώς ο κλάδος της Λογιστική Κόστους, προσδιορίζονται οι κατηγορίες κόστους, γίνεται διάκριση των εννοιών κόστους, εξόδου και δαπάνης και παράλληλα γίνεται αναφορά σε συστήματα και μεθόδους κοστολόγησης.

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει το τέταρτο κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζεται το φαινόμενο του *sticky* κόστους, που αποτελεί κεντρικό σημείο αναφοράς της διπλωματικής εργασίας και την ανασκόπηση της σχετικής αρθρογραφίας, η οποία παρουσιάζει τις σύγχρονες τάσεις που αφορούν το φαινόμενο αυτό.

Τέλος, στην τρίτη ενότητα, η οποία περιέχει τα δύο τελευταία κεφάλαια, παρουσιάζεται η εμπειρική μελέτη που πραγματοποιήθηκε, τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή. Τα αποτελέσματα της έρευνας τεκμηριώνουν ότι το συνολικό κόστος των επιχειρήσεων του δείγματος εμφανίζει *sticky* συμπεριφορά σε σχέση με τις μεταβολές των εσόδων από πωλήσεις. Πιο συγκεκριμένα, το συνολικό κόστος αυξάνεται κατά 0,88% σε 1% αύξηση των εσόδων από πωλήσεις, ενώ μειώνεται κατά 0,74% για κάθε 1% μείωση των εσόδων. Το κύριο συμπέρασμα που εξάγεται από την ανάλυση των ποσοτικών αποτελεσμάτων είναι το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αδυνατούν να ελέγξουν τη συμπεριφορά του κόστους, δεδομένου ότι αυτό δεν ακολουθεί αναλογικά τις μεταβολές της ζήτησης.

Κεφάλαιο 2 Λογιστική

2.1 Η έννοια της Λογιστικής

Η *Λογιστική* είναι μια επιστήμη με μακρά ιστορία, καθώς θεωρείται ότι κάνει την εμφάνισή της με τον κώδικα Χαμουραμί (3000 π.Χ.), που είναι το αρχαιότερο εύρημα, ενώ σημάδια υποτυπώδους Λογιστικής μπορεί κανείς να αναζητήσει στους αρχαίους πολιτισμούς της Αιγύπτου, της Βαβυλώνας και της Ελλάδας. Παρ' όλο που οι ρίζες της Λογιστικής χρονολογούνται στα βάθη της αρχαιότητας, εντούτοις το πρώτο δημοσιευμένο έργο, στο οποίο γίνεται αναφορά στη διγραφική (διπλογραφική) μέθοδο, χρονολογείται το 1494 μ.Χ. από τον φραγκισκανό μοναχό Fra Luca Bartolomeo de Pacioli, με τίτλο «*Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalità*».

Η Λογιστική ως επιστήμη είναι μια αρκετά παρεξηγημένη έννοια, καθώς πολλοί άνθρωποι συγχέουν ακόμα και σήμερα το σύστημα της απλής καταγραφής και καταχώρησης συναλλαγών (καταστιχογραφία) με την επιστήμη της Λογιστικής. Η σύγχρονη Λογιστική, όμως, διαφέρει πολύ από αυτή του παρελθόντος και η καταχώρηση των συναλλαγών στη σύγχρονη εποχή αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος του έργου των λογιστών. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί ποικίλες έννοιες, αναφορικά με το περιεχόμενο της Λογιστικής. Σύμφωνα με το Αμερικάνικο Ινστιτούτο των Certified Public Accountants (A.I.C.P.A.), Λογιστική είναι η επιστήμη της συγκέντρωσης και συστηματικής κατάταξης των οικονομικών συναλλαγών και γεγονότων, αλλά και η τεχνική της συνοπτικής απόδοσης, ανάλυσης και ερμηνείας τους, όπως επίσης και της παροχής πληροφοριών για τα αποτελέσματα δραστηριότητας και τη λήψη αποφάσεων (Ευθύμογλου, 2002). Κατά τον C. Drury, Λογιστική είναι η διαδικασία αναγνώρισης, μέτρησης και επικοινωνίας της οικονομικής πληροφορίας, έτσι ώστε να δώσει τη δυνατότητα στους χρήστες αυτής της πληροφορίας να εξάγουν συμπεράσματα και να προβούν στις κατάλληλες αποφάσεις (Drury, 2011). Οι Θ. Καραγιώργος και Δ. Παπαδόπουλος αναφέρουν ότι Λογιστική είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με τις δραστηριότητες των οικονομικών μονάδων όπως τη συγκέντρωση, τον

υπολογισμό, την καταχώρηση και τη μετάδοση των οικονομικών πληροφοριών, οι οποίες πρόκειται να βοηθήσουν τους ενδιαφερόμενους να πάρουν καλύτερες οικονομικές αποφάσεις (Καραγιώργος, Παπαδόπουλος, 2003).

Η Λογιστική, λοιπόν, σύμφωνα με το Σύλλογο Αμερικανών Λογιστών είναι «η διαδικασία αναγνώρισης (identifying), μέτρησης (measuring) και επικοινωνίας (communicating) των οικονομικών πληροφοριών, η οποία επιτρέπει την πλήρη εκτίμηση καταστάσεων (informed judgment) και τη λήψη αποφάσεων από αυτούς που χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές (Μπάλης, 2001).

Συνοψίζοντας, οι αντικειμενικοί σκοποί της σύγχρονης Λογιστικής περιλαμβάνουν τον προσδιορισμό της περιουσιακής κατάστασης των επιχειρήσεων, την παρακολούθηση των μεταβολών που πραγματοποιούνται στην επιχείρηση, τον προσδιορισμό του οικονομικού αποτελέσματος που προκύπτει από τη λειτουργία της επιχείρησης, την παροχή οικονομικών πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων και τέλος, τον έλεγχο της συνολικής λειτουργίας της επιχείρησης και τον καταλογισμό ευθυνών.

2.2 Οι κλάδοι της Λογιστικής

Η Λογιστική στη μακράιωνη πορεία της παρακολουθούσε τις νέες τάσεις στους διάφορους κλάδους της οικονομίας, προκειμένου να προσαρμόζεται στα ειδικά προβλήματά τους. Έτσι, στα διάφορα στάδια εξέλιξής της, ανάλογα με τον ιδιαίτερο τομέα στον οποίο εφαρμόσθηκε, διακλαδώθηκε σε διάφορα σχήματα. Στη διεθνή βιβλιογραφία δεν υπάρχει ομοφωνία σχετικά με τις διαιρέσεις της Λογιστικής. Παρ' όλα αυτά οι πλέον αναγνωρισμένοι κλάδοι της Λογιστικής είναι οι εξής:

- Χρηματοοικονομική Λογιστική ή Γενική Λογιστική

- Λογιστική Κόστους ή Κοστολόγηση
- Διοικητική Λογιστική
- Ελεγκτική Λογιστική
- Φορολογική Λογιστική
- Δημόσια Λογιστική

2.2.1 Χρηματοοικονομική Λογιστική ή Γενική Λογιστική

Η *Χρηματοοικονομική Λογιστική* (ή αλλιώς *Γενική Λογιστική*) είναι ίσως ο πιο διαδεδομένος κλάδος της Λογιστικής και τηρείται από την οικονομική μονάδα με σκοπό να δώσει πληροφορίες στο εσωτερικό, κυρίως όμως στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, που αφορούν την οικονομική της πορεία. Αποστολή της είναι, δηλαδή, η συγκέντρωση, η επεξεργασία και η παροχή οικονομικών, κυρίως, πληροφοριών σε όλες τις ομάδες ενδιαφέροντος. Ο καταλληλότερος, ίσως, ορισμός περιγράφει τη Χρηματοοικονομική Λογιστική ως τον επιστημονικό κλάδο που ασχολείται με την αναγνώριση, αποτίμηση, καταγραφή και παροχή οικονομικών κατά κανόνα πληροφοριών, οι οποίες αναφέρονται σε οικονομικές μονάδες, με σκοπό να υποβοηθήσει τους ενδιαφερόμενους για τις μονάδες αυτές να λάβουν ορθολογικές αποφάσεις και να συμβάλει στη διαρκή βελτίωση της πίστης, της τάξης, της ευταξίας και της διαφάνειας των αγορών, καθώς και στη μεγιστοποίηση της αξίας των οικονομικών μονάδων (Καζαντζής, Σώρρος, 2012).

Με άλλα λόγια, Χρηματοοικονομική Λογιστική είναι εκείνος ο κλάδος της Λογιστικής που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα, τη θέση, τη χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχειρηματικής μονάδας και τις προοπτικές εξέλιξης που υπάρχουν, ώστε να βοηθηθούν οι εκτός της επιχείρησης, καθώς και τα ίδια τα στελέχη της, στη λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

Το κύριο χαρακτηριστικό της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής που την ξεχωρίζει ανάμεσα στους υπόλοιπους κλάδους της Λογιστικής, είναι η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην παροχή πληροφοριών, που περιγράφουν τη χρηματοοικονομική κατάσταση της επιχείρησης, στα ενδιαφερόμενα μέρη που βρίσκονται στο εξωτερικό της περιβάλλον. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής είναι η υπαγωγή των διαδικασιών της σε νομοθετικές ρυθμίσεις, καθώς και η συμμόρφωσή της με Λογιστικά Πρότυπα και Κανόνες. Λειτουργεί υπό το πρίσμα της Αντικειμενικότητας και Επαληθευσιμότητας¹ των δεδομένων, η χρήση της είναι υποχρεωτική, και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις συγκεντρωτικές οικονομικές επιπτώσεις.

Η Χρηματοοικονομική Λογιστική παρέχει οικονομικές πληροφορίες στα εξωτερικά ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. μέτοχοι, πιστωτές, ρυθμιστικές αρχές κ.ά.) και στη Διοίκηση για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, μέσω της σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οι οποίες αποτελούν ένα στιγμιότυπο της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης.

2.2.2 Λογιστική Κόστους ή Κοστολόγηση

Η *Λογιστική Κόστους* (ή *Κοστολόγηση*) αποτελεί ένα σημαντικό κλάδο της Λογιστικής που περιλαμβάνει το σύνολο των αρχών, των κανόνων, των μεθόδων και των τεχνικών, με τη χρησιμοποίηση των οποίων προσδιορίζεται το κόστος όλων των φορέων κόστους, δηλαδή των δραστηριοτήτων, των διαδικασιών, των λειτουργιών, των προϊόντων, των υπηρεσιών και των λοιπών χρήσιμων για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων παραμέτρων των οικονομικών μονάδων (Καζαντζής, Σώρρος, 2009). Η έννοια της Κοστολόγησης, ως ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια εκείνων που καλούνται να λάβουν αποφάσεις για την επιχείρηση, αναλύεται διεξοδικά στο κεφάλαιο 3.

¹ Η καταχώρηση λογιστικών εγγραφών και η κατάρτιση χρηματοοικονομικών καταστάσεων πρέπει να διενεργείται με βάση στοιχεία αμερόληπτα και ελέγξιμα

2.2.3 Διοικητική Λογιστική

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η Χρηματοοικονομική Λογιστική είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την παροχή χρηματοοικονομικών πληροφοριών από τις οικονομικές μονάδες, κυρίως στα εκτός αυτών ενδιαφερόμενα μέρη. Πολλές φορές, όμως, οι πληροφορίες αυτές δεν επαρκούν για τη λήψη αποφάσεων από τα στελέχη των επιχειρήσεων. Το κενό αυτό της εσωτερικής πληροφόρησης έρχεται να καλύψει η *Διοικητική Λογιστική*.

Η Εθνική Ένωση Λογιστών των Η.Π.Α. (National Association of Accountants), δίνει τον παρακάτω ορισμό για τη Διοικητική Λογιστική: η Διοικητική Λογιστική είναι η διαδικασία προσδιορισμού, μέτρησης, συγκέντρωσης, ανάλυσης, προετοιμασίας, ερμηνείας και επικοινωνίας των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τα διοικητικά στελέχη για το σχεδιασμό, την αποτίμηση και τον έλεγχο της επιχειρηματικής δραστηριότητας και για τη διασφάλιση της κατάλληλης και υπεύθυνης χρήσης των πόρων (National Association of Accountants, 1981, MAP committee promulgates definition of management accounting. *Management Accounting* (January): 58-59).

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Διοικητικής Λογιστικής των Η.Π.Α., η Διοικητική Λογιστική είναι μια διαδικασία διαρκούς βελτίωσης και προστιθέμενης αξίας σχεδιασμού, προγραμματισμού και λειτουργίας συστημάτων χρηματοοικονομικών και μη πληροφοριών, που καθοδηγούν τη δράση των διοικούντων, παρακινούν την ανθρώπινη συμπεριφορά και υποστηρίζουν και δημιουργούν την κουλτούρα εκείνη των αξιών, που είναι απαραίτητη για την επίτευξη των στρατηγικών τακτικών και των λειτουργικών στόχων ενός οργανισμού ή μιας επιχείρησης (Καζαντζής, Σώρρος, 2012).

Η Διοικητική Λογιστική ασχολείται με την παροχή πληροφοριών στα στελέχη, δηλαδή σε άτομα που βρίσκονται μέσα σε έναν οργανισμό και διευθύνουν και ελέγχουν τις λειτουργίες του (Garrison, Noreen, Brewer, 2011). Η Διοικητική Λογιστική περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες που σχετίζονται με την οργάνωση, τη συγκέντρωση και την

παρουσίαση λογιστικών και άλλων ποσοτικοποιημένων δεδομένων και πληροφοριών μιας επιχείρησης, έχοντας ως στόχο την υποστήριξη των διευθυντικών στελεχών κατά την εκτέλεση τριών ζωτικής σημασίας δραστηριοτήτων, τον προγραμματισμό, τον έλεγχο και τη λήψη αποφάσεων.

Οι βασικοί αντικειμενικοί σκοποί της Διοικητικής Λογιστικής είναι:

- Η παροχή πληροφοριών για τη λήψη αποφάσεων, τον προγραμματισμό και τον έλεγχο και η συμμετοχή των στελεχών της στις σχετικές διαδικασίες
- Η παροχή πληροφοριών και η συμμετοχή στην ανάπτυξη και υλοποίηση Στρατηγικών σχεδίων επιχειρησιακής δράσης
- Η υποστήριξη των στελεχών διοίκησης στη διεύθυνση και τον έλεγχο των λειτουργικών δραστηριοτήτων
- Η μέτρηση των επιδόσεων λειτουργιών, κέντρων ευθύνης, δραστηριοτήτων, στελεχών και εργαζομένων, καθώς και η εκτίμηση της ανταγωνιστικής θέσης της επιχείρησης στην αγορά
- Η παρακίνηση του ανθρώπινου δυναμικού και η δημιουργία της κουλτούρας αξιών που χρειάζονται για την επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων

2.2.4 Ελεγκτική Λογιστική

Η *Ελεγκτική* αποτελεί ένα δυναμικά εξελισσόμενο κλάδο των διοικητικών και οικονομικών επιστημών, που θέτει τις αρχές, τους κανόνες και τις προϋποθέσεις για τη διενέργεια σωστού και επιτυχούς ελέγχου σε οποιαδήποτε οικονομική διαχείριση ξένης περιουσίας.

Ελεγκτική είναι ο επιστημονικός κλάδος της συστηματικής διαδικασίας συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων, από ένα ανεξάρτητο και ικανό για την

περίπτωση πρόσωπο, τα οποία αφορούν μετρήσιμες πληροφορίες συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας, με σκοπό να εξακριβωθεί και να γνωστοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους χρήστες κατά πόσο οι πληροφορίες αυτές ανταποκρίνονται σε προκαθορισμένα κριτήρια (Καζαντζής, 2006).

Ως επιστήμη η Ελεγκτική ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων που αφορούν τη διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων. Οι έλεγχοι αυτοί αποσκοπούν στην επαλήθευση της ειλικρίνειας των ισχυρισμών και των διαβεβαιώσεων των τρίτων. Οι ισχυρισμοί αυτοί αφορούν κατά κανόνα οικονομικά ζητήματα (Παπαστάθης, 2003).

Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο της σύγχρονης Ελεγκτικής αποτελεί:

- Η επαλήθευση κατά πόσο οι λογαριασμοί απεικονίζουν ορθά την πραγματική κατάσταση
- Η διαπίστωση της ακρίβειας των λογιστικών καταχωρήσεων από αριθμητική άποψη και άποψη μεθόδων, τεχνικών, αρχών
- Ο εντοπισμός και η πρόληψη ηθελημένων ή και αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών
- Η διερεύνηση, η αποκάλυψη και η καταστολή ακούσιων ή εκκούσιων σφαλμάτων και απατών
- Η διαπίστωση της νομιμότητας και σωστής εφαρμογής των διαδικασιών και των συστημάτων
- Η επιβεβαίωση ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί κανονικά
- Η κριτική στην άσκηση της διοίκησης, της διαχείρισης και η υποβολή προτάσεων

Η έννοια του ελέγχου στις επιχειρήσεις έχει διπλή σημασία ως προς το υποκείμενο του ελέγχου, δηλαδή το πρόσωπο που διενεργεί τον έλεγχο. Διακρίνεται στον εσωτερικό έλεγχο, δηλαδή στον έλεγχο που ασκείται από άτομα που υπάγονται στο υπαλληλικό προσωπικό της επιχείρησης και στον εξωτερικό έλεγχο, που ασκείται από άτομα ξένα και ανεξάρτητα προς την επιχείρηση που καλούνται να ελέγξουν.

Συμπερασματικά, πρωταρχικός σκοπός του ελέγχου μιας οικονομικής μονάδας, είναι η διαπίστωση περί ορθής ή μη παρουσίασης της οικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη λειτουργία μιας επιχείρησης στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις, σύμφωνα με τις γενικώς παραδεκτές λογιστικές αρχές (εξωτερικός έλεγχος) ή της λειτουργίας της μονάδας, σύμφωνα με την προκαθορισμένη διοικητική πολιτική (εσωτερικός έλεγχος).

2.2.5 Φορολογική Λογιστική

Η *Φορολογική Λογιστική* ασχολείται με τον προσδιορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων. Αναλυτικότερα, Φορολογική Λογιστική είναι ο κλάδος της λογιστικής επιστήμης, ο οποίος έχει σκοπό να προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα και να υπολογίζει τους φόρους σε φυσικά και νομικά πρόσωπα και λοιπούς οργανισμούς, οι οποίοι με την εκάστοτε ισχύουσα φορολογική νομοθεσία υποχρεούνται σε φορολόγηση των εισοδημάτων τους. Δεν πρέπει να ταυτίζεται με τη Φορολογική Πολιτική για την άσκηση της οποίας προσφέρει σημαντικές πληροφορίες.

2.2.6 Δημόσια Λογιστική

Η *Δημόσια Λογιστική* εξειδικεύεται στα λογιστικά συστήματα και τις διαδικασίες που αφορούν το δημόσιο τομέα. Πιο συγκεκριμένα, το Δημόσιο Λογιστικό είναι το σύνολο των Νομικών κανόνων με τους οποίους ρυθμίζεται η χρηματοοικονομική διαχείριση του Δημοσίου πλούτου. Ειδικότερα, καθορίζεται η διοίκηση των δημοσίων εσόδων και εξόδων και το λογιστικό γενικά του κράτους. Διέπεται από το Ν.Δ. 496/74 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα. Με το Δημόσιο Λογιστικό όλα τα

οικονομικά μεγέθη καταγράφονται με την απλογραφική μέθοδο. Το σύνολο των κανόνων που το διέπουν μπορεί να ομαδοποιηθεί σε τρεις κατηγορίες:

- Κανόνες που ρυθμίζουν θέματα διαχειριστικά (διαχείριση περιουσίας, πόροι, δανεισμός, βεβαίωση εσόδων, παραγραφή απαιτήσεων, συμβάσεις, δημόσιοι υπόλογοι, διαχειριστές παγίων προκαταβολών κ.ά.)
- Κανόνες που ρυθμίζουν θέματα χρηματοοικονομικής διαχείρισης (Προϋπολογισμός, Απολογισμός, Ισολογισμός, Λογιστικές αρχές και παραδοχές, λογιστικό σύστημα, τηρούμενα βιβλία, εκδιδόμενα στοιχεία κ.ά.)
- Κανόνες που ρυθμίζουν θέματα ελεγκτικής (όργανα, τρόπος, μορφή και έκταση ελέγχου)

2.3 Ζήτηση λογιστικής πληροφόρησης

Το σύγχρονο πολύπλοκο χρηματοοικονομικό περιβάλλον καθιστά αναγκαία την πρόσβαση σε λογιστικές πληροφορίες, από διάφορες ομάδες ενδιαφέροντος, αναφορικά με τη δραστηριότητα και τις μελλοντικές προοπτικές μιας επιχείρησης. Οι χρήστες της λογιστικής πληροφορίας διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς.

Οι εσωτερικοί χρήστες των λογιστικών καταστάσεων, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η διοίκηση, τα στελέχη και οι εργαζόμενοι της επιχείρησης, χρησιμοποιούν τις λογιστικές καταστάσεις αποσκοπώντας στην ορθότερη οργάνωση της οικονομικής μονάδας, στον προγραμματισμό δράσεως της επιχείρησης, στην εύρυθμη λειτουργία της, καθώς και στον αποτελεσματικότερο έλεγχο της διαχείρισής της.

Οι εξωτερικοί χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι όσοι βρίσκονται στο εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Μέτοχοι, προμηθευτές, επενδυτές,

αναλυτές, χρηματιστές, τράπεζες και γενικότερα πιστωτές, οικονομικοί αναλυτές, ανάδοχοι, φορολογικές και ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές, πελάτες, συνδικαλιστικές και εργατικές ενώσεις είναι μεταξύ των ενδιαφερόμενων οι οποίοι χρησιμοποιούν πληροφορίες της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων, σχετικά με την επένδυση κεφαλαίων στην οικονομική μονάδα, την πραγματοποίηση συνεργασίας με την οικονομική μονάδα, καθώς και την παροχή δανεισμού προς αυτήν.

2.4 Οικονομικές καταστάσεις

Οι οικονομικές καταστάσεις αποτελούν μια δομημένη απεικόνιση της οικονομικής θέσης και επίδοσης μιας οικονομικής μονάδας. Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη παράγραφο, οι οικονομικές καταστάσεις, που αποτελούν το τελικό προϊόν της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, αντανakλούν τη χρηματοοικονομική θέση μιας οικονομικής μονάδας και δίνουν τη δυνατότητα για άμεση πρόσβαση στις πληροφορίες σε κάθε ενδιαφερόμενο.

Η παρουσίαση και δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στο ευρύ κοινό προϋποθέτει την ύπαρξη συγκεκριμένων ποιοτικών χαρακτηριστικών, προκειμένου ο κάθε ενδιαφερόμενος να είναι σε θέση να λάβει πλήρη και αντικειμενική πληροφόρηση. Πιο συγκεκριμένα, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να καταρτίζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να πληρούν τα εξής χαρακτηριστικά:

- **Σαφήνεια** – οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να γίνονται εύκολα αντιληπτές από το μέσο χρήστη, υπό την προϋπόθεση ότι γνωρίζει βασικές οικονομικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες
- **Συνάφεια** – οι πληροφορίες που παρέχονται από τις οικονομικές καταστάσεις πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα στο χρήστη να αξιολογεί επιτυχώς

παρελθοντικά, παροντικά και μελλοντικά γεγονότα, ώστε αυτός να είναι σε θέση να λάβει τις κατάλληλες αποφάσεις

- **Αξιοπιστία** – οι πληροφορίες που παρέχονται πρέπει να είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη και προκαταλήψεις, ώστε οι χρήστες να τις εμπιστεύονται και να στηρίζονται σε αυτές για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων
- **Συγκρισιμότητα** – οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να παρέχουν συγκριτική πληροφόρηση διαχρονικά, έτσι ώστε ο χρήστης να είναι σε θέση να αντιληφθεί εύκολα την εξέλιξη της αποδοτικότητας και της χρηματοοικονομικής θέσης της οικονομικής μονάδας, καθώς και να συγκρίνει, διαχρονικά, τα οικονομικά γεγονότα της ίδιας επιχείρησης αλλά και ανάμεσα σε διαφορετικές επιχειρήσεις

Επιπρόσθετα, οι οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται υπό την προϋπόθεση ότι ισχύουν δύο ουσιώδεις παραδοχές:

Αρχή της Συνεχούς Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Οι λογιστικές καταστάσεις πρέπει να συντάσσονται στη βάση της συνεχούς επιχειρηματικής δραστηριότητας (going concern). Η διοίκηση της επιχείρησης θα πρέπει να προβαίνει στην εκτίμηση της δυνατότητας συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας για διάστημα τουλάχιστον πέραν των δώδεκα μηνών.

Αρχή των Δεδουλευμένων (Accrual Basis)

Οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να συντάσσονται τηρώντας την αρχή των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων. Από την αρχή αυτή εξαιρείται η κατάσταση ταμειακών ροών, η οποία και συντάσσεται σε ταμειακή βάση.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύουν υποχρεωτικά, σύμφωνα με το νόμο 2190/1920, οι ελληνικές ανώνυμες εταιρείες είναι οι εξής:

- Ισολογισμός
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων

- Προσάρτημα
- Λογαριασμός Γενικής Εκμετάλλευσης

Βιβλιογραφία 2^{ου} Κεφαλαίου

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Drury Collin, 2011, Management and Cost Accounting, 7th edition, Pat Bond

Garrison, Noreen, Brewer, 2011, Managerial Accounting, 14th edition, Mc Graw Hill

Ελληνική Βιβλιογραφία

Ευθύμογλου Π. Γ., 2002, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, Εκδόσεις Ευθύμογλου

Καζαντζής Χ. Ι., 2006, Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Business Plus A.E.

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2009, Αρχές Κόστους, Τόμος 2, Business Plus A.E.

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2012, Διοικητική Λογιστική, Business Plus A.E.

Καραγιώργος Θ., Παπαδόπουλος Δ., 2003, Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική, Εκδόσεις Γερμανός

Μπάλης Θ. Αθ., 2001, Σύγχρονη Χρηματοοικονομική Λογιστική, Τόμος Α και Β, Σταμούλης

Παπαστάθης Π., 2003, Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του, ΟΠΑΠ

Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://www.drury-online.com>

<http://www.maaw.info>

<http://www.mhhe.com>

Κεφάλαιο 3 Λογιστική Κόστους

3.1 Εννοιολογική οριοθέτηση της Λογιστικής Κόστους

Η Χρηματοοικονομική Λογιστική, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, έχει ως στόχο την παροχή οικονομικών πληροφοριών προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, κυρίως εκτός επιχείρησης, και παράλληλα τροφοδοτεί με τις κατάλληλες πληροφορίες τη Διοικητική Λογιστική, η οποία αποσκοπεί στην έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση των στελεχών στο εσωτερικό της επιχείρησης. Ωστόσο, για την εύρυθμη λειτουργία της Χρηματοοικονομικής και της Διοικητικής Λογιστικής, είναι απαραίτητη η πρόσβαση σε αξιόπιστες κοστολογικές πληροφορίες, οι οποίες αποτελούν το τελικό προϊόν της Λογιστικής Κόστους. Πρόκειται για οικονομικές και μη φύσεως πληροφορίες, οι οποίες σχετίζονται με την ανάλυση του κόστους λειτουργίας της επιχείρησης, του κόστους λειτουργίας των επιμέρους τμημάτων, του κόστους πωληθέντων, του κόστους διοίκησης κ.ά.

Η *Λογιστική Κόστους* (ή αλλιώς *Κοστολόγηση*) θεωρείται γενικά η διαδικασία προσδιορισμού του κόστους για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων. Στη σύγχρονη βιβλιογραφία, όμως, δεν επικρατεί ομοφωνία αναφορικά με τον ορισμό της Λογιστικής Κόστους. Σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ) Λογιστική Κόστους είναι η διαδικασία που ακολουθείται για τον προσδιορισμό του κόστους ενός αγαθού, μια υπηρεσίας, μιας δραστηριότητας ή μιας λειτουργίας.

Σύμφωνα με τους Χ. Καζαντζή και Ι. Σώρρο, Λογιστική Κόστους είναι ο επιστημονικός κλάδος ο οποίος περιλαμβάνει τις αρχές, τους κανόνες, τις μεθόδους και τις τεχνικές συγκέντρωσης, κατάταξης, καταγραφής, καταλογισμού και προσδιορισμού του κόστους, απόκτησης και χρησιμοποίησης οικονομικών πόρων, καθώς και του κόστους παραγωγής ενός αγαθού (προϊόντος ή υπηρεσίας) ή μιας παραγωγικής διαδικασίας (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

Σύμφωνα με τους Γ. Βενιέρη, Σ. Κοέν και Μ. Κωλέτση, Κοστολόγηση είναι το σύνολο των συστηματικών εργασιών που αποβλέπει να συγκεντρώσουν, να κατατάξουν, να καταγράψουν και να επιμερίσουν κατάλληλα τις δαπάνες, έτσι ώστε να προσδιοριστεί το κόστος των προϊόντων, των υπηρεσιών και των διαδικασιών μιας επιχείρησης (Βενιέρης, Κοέν, Κωλέτση, 2005).

Ουσιαστικά, η Κοστολόγηση συνιστά ένα σύστημα συλλογής πληροφοριών σχετικά με κάθε στοιχείο που συμμετέχει στη διαμόρφωση του κόστους παραγωγής του προϊόντος ή των προϊόντων της επιχείρησης.

3.2 Σκοπός και χρησιμότητα κοστολόγησης

Η Λογιστική Κόστους, όπως προαναφέρθηκε, λειτουργεί σε συνεργασία με τη Διοικητική και τη Χρηματοοικονομική Λογιστική, με απώτερο σκοπό να προμηθεύσει τα στελέχη της επιχείρησης με τις κατάλληλες πληροφορίες, που σχετίζονται με το κόστος, ώστε να είναι σε θέση να προβούν στη λήψη ορθολογικών αποφάσεων. Οι πληροφορίες που παρέχει η Λογιστική Κόστους συμβάλλουν:

- Στον καθορισμό του κόστους των προϊόντων και των υπηρεσιών
- Στη μέτρηση των αποθεμάτων
- Στον προγραμματισμό και τον απολογιστικό έλεγχο του κόστους
- Στην αξιολόγηση της απόδοσης της επιχείρησης
- Στη διαδικασία της λήψης στρατηγικών και λειτουργικών αποφάσεων

Οι πληροφορίες που σχετίζονται με το κόστος της επιχείρησης, παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο για αυτή και συγκεκριμένα για την επιβίωσή της. Για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων τα στελέχη των επιχειρήσεων έχουν ανάγκη από ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το κόστος των προϊόντων, προκειμένου να εντοπιστούν ποια

από αυτά είναι κερδοφόρα και ποια όχι, και να αναγνωριστούν οι πηγές κερδών της επιχείρησης. Σε διαφορετική περίπτωση, είναι πιθανός ο κίνδυνος της συνέχισης της παραγωγής ενός ζημιογόνου προϊόντος και η διακοπή ενός κερδοφόρου.

Συνεπώς, κρίνεται απαραίτητο για τις επιχειρήσεις, να γνωρίζουν το κόστος των νέων προϊόντων και υπηρεσιών, το κόστος βελτίωσης των προϊόντων και των υπηρεσιών, καθώς και το κόστος ανάπτυξης νέων τρόπων παραγωγής προϊόντων ή προσφοράς υπηρεσιών. Οι προσφερόμενες πληροφορίες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να καθορισθούν οι τιμές, να αλλάξει η προσφορά, έτσι ώστε να αυξηθεί η κερδοφορία και να καθορισθούν νέες μέθοδοι μάρκετινγκ και νέα κανάλια διανομής (Blocher, Chen, Lin, 2002).

Απώτερος σκοπός της Λογιστικής Κόστους είναι να συμβάλλει:

- στον αποτελεσματικό έλεγχο των επιχειρήσεων
- στη διοίκηση του κόστους των επιχειρήσεων
- στη δημιουργία και ενίσχυση της κατανόησης της σημαντικότητας του κόστους για την ευημερία της επιχείρησης
- στην αύξηση της κοστολογικής ευαισθησίας των στελεχών της επιχείρησης

Συμπερασματικά, η Λογιστική Κόστους ασχολείται με θέματα προσδιορισμού του κόστους (παραγωγής ή των υπηρεσιών) και μετράει και αναφέρει τόσο τις χρηματοοικονομικές, όσο και τις μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες που σχετίζονται με το κόστος απόκτησης και τη χρησιμοποίηση των διαφόρων πόρων από τις επιχειρήσεις. (Horngren, Froster, Datar, 2000).

Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που τους παρέχει η Κοστολόγηση, ανάλογα με το είδος τους και τις ανάγκες τους. Τα στελέχη των επιχειρήσεων ενδιαφέρονται για τις κοστολογικές αυτές πληροφορίες, προκειμένου να λάβουν αποφάσεις, είτε στρατηγικές είτε λειτουργικές, με στόχο τη μείωση του κόστους των προϊόντων και των υπηρεσιών, και τη βελτίωση της αξίας που λαμβάνουν (ή

αντιλαμβάνονται) οι πελάτες. Συνεπώς, ένα αποτελεσματικό σύστημα διοίκησης κόστους είναι πολύ σημαντικό για τις επιχειρήσεις, καθώς προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες στις διοικήσεις τους. Έτσι, η Λογιστική Κόστους (αγκαλιά με τη Διοικητική Λογιστική) παρέχει πληροφορίες για την απάντηση τριών κρίσιμων ερωτήσεων (Καζαντζής, Σώρρος, 2009):

- Ποιες είναι οι επιδόσεις της επιχείρησης και των επί μέρους δραστηριοτήτων της; (Scorekeeping)
- Ποια προβλήματα θα πρέπει να προσέξει η επιχείρηση και πώς να ιεραρχήσει την προτεραιότητα επίλυσής τους; (Attention directing)
- Ποια από τις πολλές εναλλακτικές επιλογές επίλυσης ενός προβλήματος ή εκτέλεσης ενός έργου είναι η καλύτερη; (Problem solving)

3.3 Ποιοτικά χαρακτηριστικά των πληροφοριών της Λογιστικής Κόστους

Η Λογιστική Κόστους έχει ως πρωταρχικό σκοπό την παροχή πληροφοριών προς τα στελέχη, τόσο χρηματοοικονομικής όσο και μη χρηματοοικονομικής φύσεως βραχυπρόθεσμου αλλά και μακροπρόθεσμου χαρακτήρα. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει, ανεξάρτητα από τη χρησιμοποίησή τους, να είναι χρήσιμες. Για να ισχύει κάτι τέτοιο θα πρέπει αυτές οι πληροφορίες να διαθέτουν τα εξής ποιοτικά χαρακτηριστικά (Καζαντζής, Σώρρος, 2009):

- **Συνάφεια** – μια πληροφορία διαθέτει το χαρακτηριστικό της συνάφειας, όταν έχει τη δυνατότητα να επιβιώσει ή να μεταβάλλει τις προσδοκίες εκείνου που λαμβάνει μια απόφαση.
- **Κατανοητότητα** – οι λογιστικές πληροφορίες πρέπει να γίνονται κατανοητές από τους χρήστες της πληροφορίας, με την προϋπόθεση ότι διαθέτουν μια γενική γνώση της λογιστικής και των επιχειρηματικών και οικονομικών

δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, καθώς και τη θέση να μελετήσουν τις πληροφορίες με εύλογη επιμέλεια.

- **Έγκαιρη πληροφόρηση** – η έγκαιρη πληροφόρηση σχετίζεται με τη συνάφεια και την αξιοπιστία. Μια αδικαιολόγητη καθυστέρηση στη γνωστοποίηση μιας πληροφορίας, μειώνει τη συνάφεια της πληροφορίας αλλά αυξάνει την αξιοπιστία της και το αντίστροφο.
- **Συγκρισιμότητα** – οι λογιστικές πληροφορίες είναι συγκρίσιμες όταν διαφορετικές επιχειρήσεις, οι οποίες πραγματοποιούν ίδια ή παρόμοια λογιστικά γεγονότα, παρουσιάζουν τα ίδια αποτελέσματα.
- **Αξιοπιστία** – για να είναι μια πληροφορία αξιόπιστη, πρέπει να είναι απαλλαγμένη από σφάλματα και προκατάληψη και να αντιπροσωπεύει πιστά αυτό που επιδιώκει να αντιπροσωπεύσει.
- **Αντικειμενικότητα** – οι διάφορες λογιστικές μετρήσεις, εκτιμήσεις και τα λογιστικά αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτές πρέπει να είναι αντικειμενικά και αμερόληπτα. Αμερόληπτες και αντικειμενικές είναι εκείνες οι μετρήσεις οι οποίες είναι απαλλαγμένες από υποκειμενικές κρίσεις και προκαταλήψεις.
- **Πληρότητα** – οι λογιστικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας πρέπει να περιλαμβάνουν όλες εκείνες τις πληροφορίες (ποσοτικές και ποιοτικές), που θεωρούνται αναγκαίες για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

3.4 Κόστος – Έξοδο – Δαπάνη

Πολλές φορές επικρατεί σύγχυση ως προς τις έννοιες του κόστους, του εξόδου και της δαπάνης στο ευρύ κοινό. Η δαπάνη δεν αποτελεί μια ανεξάρτητα κοστολογική κατηγορία διαφορετική από το κόστος και το έξοδο, αλλά την ενέργεια ή τη διαδικασία πραγματοποίησής τους. Από την άλλη, κόστος και έξοδο δεν αποτελούν ταυτόσημες έννοιες. Τα κύρια χαρακτηριστικά που διαχωρίζουν την έννοια του κόστους από το έξοδο είναι τα εξής:

- Το κόστος είναι στοιχείο του Ενεργητικού ενώ το έξοδο είναι στοιχείο προσδιοριστικό του αποτελέσματος
- Το έξοδο βαρύνει την οικονομική χρήση μέσα στην οποία πραγματοποιείται ενώ το κόστος μπορεί να μεταφέρεται από μία χρήση στην άλλη
- Το κόστος προϋπάρχει του εξόδου

3.4.1 Κόστος

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ, *κόστος* είναι η διάθεση ή επένδυση αγοραστικής δύναμης για την απόκτηση υλικών ή άυλων αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για την πραγματοποίηση εσόδων από πωλήσεις ή την κάλυψη κοινωνικών αναγκών. Εναλλακτικά, ως *κόστος* ορίζεται η θυσία που πραγματοποιήθηκε προκειμένου να επιτευχθεί ένας συγκεκριμένος σκοπός, η οποία μετράται συνήθως με βάση τους πόρους που έχουν αναλωθεί για να επιτευχθεί ο συγκεκριμένος σκοπός (Hilton, Maher, Selto, 2006).

Κατά τον Μ. Τσιμάρια *κόστος* είναι το σύνολο των πάσης φύσεως και μορφής οικονομικών θυσιών, οι οποίες απαιτούνται, κάτω από δεδομένες κάθε φορά οικονομοτεχνικές συνθήκες, για να παραχθεί ένα προϊόν ή μια υπηρεσία και να πάρει ορισμένη μορφή ή ιδιότητες, καθώς και θέση στο χώρο και το χρόνο. Κατά τον Δ. Παπαδημητρίου ως *κόστος* ορίζεται το επενδυθέν ποσό σε υλικά ή άυλα αγαθά και υπηρεσίες γενικά, χρήσιμα ή απαραίτητα για την πραγματοποίηση εσόδου από πωλήσεις. Κατά τον Μ. Γεωργιάδη, ως *κόστος* νοούμε το κατά ορισμένη στιγμή σύνολο των ομαλών (τακτικών) και βάσει ορισμένων αρχών αποτιμήσεως εξόδων, τα οποία αναφέρονται σε δοθέν αντικείμενο, προϊόν, λειτουργία, υπηρεσία (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κόστους είναι τα εξής:

- Το κόστος εκπνέει όταν το αγαθό ή η υπηρεσία όπου είναι ενσωματωμένο πουληθεί ή απολεσθεί
- Το κόστος αποτελεί επένδυση χρηματικού ποσού εκφρασμένου σε μετρητά, αγαθά και υπηρεσίες
- Το κόστος αλλάζει μορφή μέσα στην επιχείρηση
- Το κόστος αναφέρεται σε συγκεκριμένο (π.χ. προϊόν) σε ορισμένο χρόνο, θέση και φάση

3.4.2 Έξοδο

Το Ε.Γ.Λ.Σ. ορίζει το *έξοδο* ως το κόστος που βαρύνει τα έσοδα της χρήσης. Κατά τον Μ. Τσιμάρια ως *έξοδα* νοούμε τις πάσης φύσεως και μορφής ηθελημένες – κατ' αρχήν – αναλώσεις συντελεστών της παραγωγής, τις οποίες χρησιμοποιεί ο οικονομικός οργανισμός για την επίτευξη του ιδιωφελούς ή κοινωφελούς αυτού σκοπού (Καζαντζής, Σώρρος, 2009). Εναλλακτικά, ως *έξοδο* ορίζεται το κόστος που πραγματοποιείται όταν ένα στοιχείο του Ενεργητικού χρησιμοποιήθηκε ή πουλήθηκε με σκοπό την πραγματοποίηση εσόδων, δηλαδή είναι ουσιαστικά το κόστος που βαρύνει τα έσοδα της χρήσης (Hilton, Mayer, Selto, 2006).

Τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εξόδου είναι τα εξής:

- Το έξοδο προέρχεται από το κόστος, δημιουργείται από αυτό και συνεπώς προϋπάρχει πάντοτε ως κόστος
- Το έξοδο αντιστοιχεί στο κόστος που εξαφανίζεται κατά τη διάρκεια μιας περιόδου και αφαιρείται από τα έσοδα αυτής

- Το έξοδο αποτελεί προσδιοριστικό παράγοντα των αποτελεσμάτων χρήσης στην οποία πραγματοποιείται

3.4.3 Δαπάνη

Κατά το Ε.Γ.Λ.Σ., *δαπάνη* είναι η διαδικασία που ακολουθείται ή η ενέργεια πραγματοποίησης του κόστους ή του εξόδου. Δαπανώ σημαίνει ενεργώ ή ακολουθώ ή πραγματοποιώ τις απαραίτητες διαδικασίες, με σκοπό την απόκτηση υλικών ή άυλων αγαθών και υπηρεσιών, τη μετατροπή του κόστους μιας μορφής σε κόστος μιας άλλης μορφής ή για τη μετατροπή του κόστους σε έξοδο (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

Εννοιολογικά χαρακτηριστικά της δαπάνης είναι:

- Ενέργειες και πράξεις αγοράς αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή πραγματοποίησης του κόστους στην πρωταρχική του μορφή
- Ενέργειες και πράξεις μετατροπής του κόστους μιας μορφής σε κόστος άλλης μορφής, όπως είναι η διαδικασία παραγωγής προϊόντων
- Ενέργειες και πράξεις μετατροπής του κόστους σε έξοδο, δηλαδή ολόκληρο το διαδικαστικό πλέγμα πώλησης των εμπορευμάτων, προϊόντων ή υπηρεσιών (Βαρβάκης, 2001)

3.5 Κατηγορίες κόστους

Το κόστος μπορεί να διακριθεί σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με το κριτήριο που χρησιμοποιείται κάθε φορά. Οι βασικές κατηγορίες του κόστους είναι:

- **Με βάση το κριτήριο του είδους** – το Ε.Γ.Λ.Σ. κατατάσσει τα κατ' είδος στοιχεία του κόστους στις εξής κατηγορίες:
 - Αμοιβές και έξοδα προσωπικού
 - Αμοιβές και έξοδα τρίτων
 - Παροχές τρίτων
 - Φόροι και τέλη
 - Διάφορα έξοδα
 - Τόκοι και συναφή έξοδα
 - Αποσβέσεις παγίων
 - Προβλέψεις εκμετάλλευσης
 - Οργανικά έξοδα

- **Με βάση το χρόνο αναγνώρισής του ως έξοδο** – το κόστος ανάλογα με το χρόνο μετατροπής του σε έξοδο κατατάσσεται σε δύο κατηγορίες:
 - Βιομηχανικό ή κόστος προϊόντος
 - Μη βιομηχανικό ή κόστος περιόδου

- **Με βάση τις συνιστώσες του κόστους παραγωγής** – τα βασικά στοιχεία που συνιστούν το κόστος παραγωγής (ή συνολικό βιομηχανικό κόστος) είναι:
 - Κόστος πρώτων υλών
 - Κόστος άμεσης εργασίας
 - Γενικά βιομηχανικά έξοδα

Το κόστος των πρώτων υλών (ή άμεσων υλικών) περιλαμβάνει το κόστος απόκτησης όλων των υλικών που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης. Το κόστος της άμεσης εργασίας είναι εκείνο το κόστος που σχετίζεται με τις αμοιβές του προσωπικού, που απασχολείται άμεσα με την παραγωγή των προϊόντων της επιχείρησης. Γενικά βιομηχανικά έξοδα (ή γενικό βιομηχανικό κόστος) είναι όλα τα έμμεσα έξοδα που ενσωματώνονται στο κόστος παραγωγής του προϊόντος που παράγεται.

- **Με βάση τον τρόπο ενσωμάτωσης στον εκάστοτε φορέα κόστους²** – με βάση αυτό το κριτήριο το κόστος διακρίνεται σε:
 - Άμεσο κόστος
 - Έμμεσο κόστος

Άμεσο κόστος χαρακτηρίζεται εκείνο το κόστος το οποίο μπορεί ευθέως και προφανώς να αποδοθεί σε ένα φορέα κόστους, με ένα οικονομικά δόκιμο και ακριβή τρόπο. Έμμεσο κόστος χαρακτηρίζεται εκείνο το κόστος το οποίο δεν μπορεί άμεσα ή με οικονομικά αποδεκτό τρόπο να αποδοθεί σε συγκεκριμένο φορέα κόστους.

- **Με βάση τη συμπεριφορά των στοιχείων του κόστους παραγωγής όταν μεταβάλλεται το επίπεδο απασχόλησης ή δραστηριότητας** – ανάλογα με το ρυθμό μεταβολής του σε σχέση με τη μεταβολή του επιπέδου παραγωγής της επιχείρησης, το κόστος διακρίνεται σε:
 - Σταθερό κόστος
 - Μεταβλητό κόστος
 - Μικτό ή ημιμεταβλητό κόστος

² Φορέας κόστους είναι η μονάδα του αγαθού ή της υπηρεσίας για την οποία επιθυμούμε να προσδιορίσουμε το κόστος

Σταθερό είναι εκείνο το κόστος, το οποίο παραμένει αμετάβλητο στο σύνολό του σε ορισμένη χρονική περίοδο, παρά τη μεταβολή του όγκου παραγωγής, αλλά μεταβάλλεται ανά μονάδα προϊόντος αντιστρόφως ανάλογα με τις μεταβολές του όγκου παραγωγής. Μεταβλητό είναι εκείνο το κόστος, το οποίο στο σύνολό του μεταβάλλεται (κατά κάποιο ρυθμό), καθώς μεταβάλλεται ο όγκος παραγωγής της επιχείρησης, ενώ μένει σταθερό ανά μονάδα προϊόντος. Μικτό ή ημιμεταβλητό κόστος είναι εκείνο το κόστος, το οποίο περιέχει μεταβλητά και σταθερά στοιχεία και μεταβάλλεται κατά τις μεταβολές του όγκου παραγωγής, αλλά με διαφορετικό ρυθμό από το ρυθμό μεταβολής του όγκου παραγωγής. Σημαντικό είναι να αναφερθεί και το κόστος αδράνειας, το οποίο είναι το σταθερό κόστος της επιχείρησης, το οποίο υφίσταται ακόμα και όταν μια επιχείρηση δεν έχει καθόλου δραστηριότητα.

- **Με βάση την ομαδοποίηση των συνιστωσών του κόστους παραγωγής**
 - Αρχικό ή πρώτο κόστος
 - Κόστος μετατροπής

Το αρχικό κόστος παραγωγής σχηματίζεται από το κόστος των πρώτων υλών και το κόστος της άμεσης εργασίας. Το κόστος μετατροπής περιλαμβάνει το κόστος της άμεσης εργασίας και τα γενικά βιομηχανικά έξοδα.

- **Με βάση το χρόνο προσδιορισμού του**
 - Ιστορικό κόστος
 - Προκαθορισμένο κόστος:
 - Πρότυπο κόστος (standard)
 - Προϋπολογιστικό κόστος (budgeted)

Ιστορικό ή πραγματικό κόστος είναι εκείνο το κόστος, το οποίο προσδιορίζεται μετά την πραγματοποίησή του ενώ αντίθετα, προκαθορισμένο είναι το κόστος που προσδιορίζεται προτού πραγματοποιηθεί. Πρότυπο κόστος είναι το μελλοντικό εκτιμώμενο κόστος, στο οποίο πρέπει να ανέλθει το κόστος παραγωγής ενός προϊόντος, υπό κανονικές συνθήκες λειτουργίας της

επιχείρησης, ενώ προϋπολογιστικό είναι το κόστος στο οποίο αναμένεται ότι θα φτάσει η παραγωγή (Βενιέρης, Κοέν, Κωλέτση, 2005).

- **Με βάση τη μονάδα μέτρησης του κόστους παραγωγής**
 - Κόστος ανά μονάδα προϊόντος
 - Συνολικό κόστος

Το ανά μονάδα κόστος παραγωγής ενός προϊόντος υπολογίζεται διαιρώντας το συνολικό κόστος παραγωγής με τον αριθμό των μονάδων που παρήχθησαν.

- **Με βάση τη δυνατότητα ελέγχου του**
 - Ελεγχόμενο
 - Μη ελεγχόμενο

Ελεγχόμενο χαρακτηρίζεται το κόστος που μπορεί να ελεγχθεί αν δεν υιοθετηθεί μια συγκεκριμένη απόφαση, ενώ μη ελεγχόμενο είναι το κόστος που δεν μπορεί να αποφευχθεί, ανεξάρτητα από την απόφαση που θα ληφθεί (Drury, 2011).

3.6 Παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης

Τα συστήματα κοστολόγησης αναπτύχθηκαν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, με σκοπό την ικανοποίηση των κοστολογικών αναγκών των δύο μορφών της παραγωγικής διαδικασίας, την εξατομικευμένη παραγωγή και τη μαζική ή συνεχή παραγωγή. Οι επί πολλές δεκαετίες εφαρμογή των συστημάτων αυτών οδήγησε στο χαρακτηρισμό τους ως παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης. Στην πράξη, πολλές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν κοστολογικά συστήματα, τα οποία δεν είναι ούτε αμιγώς συστήματα εξατομικευμένης παραγωγής ούτε αμιγώς συστήματα κατά φάση κοστολόγησης.

Η κυρίαρχη αποστολή των συστημάτων της Λογιστικής Κόστους είναι η παροχή πληροφοριών για:

- Την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων με βάση τις αρχές και τους κανόνες της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής
- Τον προγραμματισμό και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών της επιχείρησης
- Τη λήψη βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στρατηγικών αποφάσεων (Καζαντζής, Σώρρος, 2009)

Όπως προαναφέρθηκε, υπάρχουν κατά βάση δύο τρόποι παραγωγής, η εξατομικευμένη και η συνεχής παραγωγή. Επομένως, τα συστήματα λογισμού του κόστους σε αντιστοιχία με τη μορφή παραγωγικής διαδικασίας είναι:

- Το σύστημα της κοστολόγησης εξατομικευμένης παραγωγής (job-order costing)
- Το σύστημα της κατά φάση ή συνεχούς κοστολόγησης (process costing)

3.6.1 Κοστολόγηση εξατομικευμένης παραγωγής (job-order costing)

Το κοστολογικό σύστημα της εξατομικευμένης παραγωγής, γνωστό και ως κοστολόγηση ανά έργο, παραγγελία ή εντολή, χρησιμοποιείται για το λογισμό του κόστους ενός προϊόντος, ή παρτίδας προϊόντος, μιας υπηρεσίας ή ενός έργου με εξατομικευμένα χαρακτηριστικά και διαφορετικές προδιαγραφές (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

3.6.2 Κοστολόγηση κατά φάση (process costing)

Το σύστημα της κατά φάση κοστολόγησης συγκεντρώνει και παρακολουθεί το κόστος ανά φάση παραγωγής ή κέντρο κόστους. Αντικειμενικός σκοπός της κατά φάση κοστολόγησης, είναι ο προσδιορισμός του μέσου ανά μονάδα προϊόντος κόστους παραγωγής κάθε φάσης ή κέντρου κόστους, που περιλαμβάνεται στην παραγωγική διαδικασία του προϊόντος (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

3.6.3 Σύγκριση των συστημάτων job-order costing και process costing

Τα παραδοσιακά συστήματα κοστολόγησης της εξατομικευμένης παραγωγής και της κατά φάση κοστολόγησης έχουν τρεις βασικές διαφορές:

- Το σύστημα της εξατομικευμένης παραγωγής κατανέμει το κόστος ανά παραγγελία, ενώ το σύστημα της κατά φάση κοστολόγησης κατανέμει το κόστος κατά παραγωγικό τμήμα.
- Το σύστημα της εξατομικευμένης παραγωγής απευθύνεται σε μια μεγάλη ποικιλία από προϊόντα, ενώ το σύστημα της κατά φάση κοστολόγησης απευθύνεται σε μαζική παραγωγή από ομοιογενή προϊόντα.
- Στο σύστημα της εξατομικευμένης παραγωγής υπολογίζεται το ανά μονάδα κόστος της παραγγελίας στο πέρας αυτής, ενώ στο σύστημα της κατά φάση κοστολόγησης υπολογίζεται το κόστος ανά τμήμα στο τέλος κάθε λογιστικής περιόδου.

3.7 Μέθοδοι και τεχνικές κοστολόγησης

Τα συστήματα, οι μέθοδοι και οι τεχνικές Κοστολόγησης εξαρτώνται από τη φύση της παραγωγικής διαδικασίας, την οποία ακολουθεί η κάθε επιχείρηση. Κάθε σύστημα Κοστολόγησης θα πρέπει να αποτελείται τουλάχιστον από μια μέθοδο και τεχνική Κοστολόγησης, δεδομένου ότι τίποτα δεν μπορεί να παραχθεί εάν δεν συνυπολογισθεί η φύση της παραγωγικής διαδικασίας. Η κάθε μία μέθοδος χρησιμοποιείται ανάλογα με τις ανάγκες πληροφόρησης και το σκοπό για τον οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί το κόστος (Βενιέρης, 2005). Αξίζει να αναφερθεί, ωστόσο, ότι οι επιχειρήσεις στην πράξη είναι δυνατό να χρησιμοποιούν διαφορετικά κοστολογικά συστήματα, και επομένως και διαφορετικές μεθόδους και τεχνικές κοστολόγησης, ανάλογα με τη φύση της πληροφόρησης που επιθυμούν να λάβουν. Ουσιαστικά, οι μέθοδοι Κοστολόγησης χρησιμεύουν σε τρεις λειτουργίες:

- Καθορίζουν το κόστος των προϊόντων ή υπηρεσιών που συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων και το μίγμα προϊόντων.
- Υπολογίζουν το απόθεμα και το κόστος πωληθέντων για εξωτερική πληροφόρηση.
- Διαχειρίζονται και αξιολογούν την απόδοση (Horngren, Foster, Datar, 2000).

Οι κυριότερες μέθοδοι κοστολόγησης, οι οποίες αναλύονται στις επόμενες παραγράφους είναι:

- Πλήρης ή Απορροφητική Κοστολόγηση (Full Absorption Costing)
- Άμεση ή Μεταβλητή ή Οριακή Κοστολόγηση (Direct or Variable or Marginal Costing)
- Κοστολόγηση ανά Δραστηριότητα (Activity Based Costing)
- Πρότυπη Κοστολόγηση (Standard Costing)

3.7.1 Πλήρης ή Απορροφητική Κοστολόγηση (Full Absorption Costing)

Πλήρης ή Απορροφητική Κοστολόγηση είναι η κοστολογική μέθοδος σύμφωνα με την οποία, όλα τα στοιχεία του κόστους προϊόντος, άμεσα και έμμεσα, σταθερά και μεταβλητά, ενσωματώνονται στο κόστος των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Τα στοιχεία του κόστους προϊόντος που ενσωματώνονται και διαμορφώνουν το κόστος των προϊόντων, σύμφωνα με την Πλήρη Κοστολόγηση είναι:

- Το κόστος των άμεσων υλικών
- Το κόστος της άμεσης εργασίας
- Τα Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα
 - Σταθερά
 - Μεταβλητά

Συνεπώς, κατά την εφαρμογή αυτής της μεθόδου λαμβάνεται υπ' όψιν τόσο το άμεσο όσο και το έμμεσο κόστος. Το έμμεσο κόστος, σε αντίθεση με το άμεσο, δεν μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά σε ένα φορέα κόστους και κατά συνέπεια πρέπει να επιμεριστεί. Οι κυριότεροι λόγοι του επιμερισμού αυτού συνοψίζονται στα εξής:

- Παροχή πληροφόρησης για τη λήψη οικονομικών αποφάσεων
- Μέτρηση του οικονομικού αποτελέσματος για την πληροφόρηση των εξωτερικών μερών
- Υποκίνηση στελεχών και εργαζομένων
- Δικαιολόγηση του κόστους και λήψη αποζημίωσης για το κόστος, σε περιπτώσεις όπου ο καθορισμός της τιμής βασίζεται στο κόστος (Horngren, Datar, Foster, 2000)

Τα πλεονεκτήματα της μεθόδου της Πλήρους Κοστολόγησης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Καλύτερη συσχέτιση εσόδων με τα αντίστοιχα έξοδα
- Συμφωνία με τα λογιστικά πρότυπα και τη φορολογική νομοθεσία
- Παραδοσιακή χρήση για τη σύνταξη λογιστικών καταστάσεων
- Αποφυγή εικονικών ζημιών

Τα μειονεκτήματα αυτής της μεθόδου είναι:

- Δημιουργία κινήτρου για αυξημένη παραγωγή, καθώς με αυτόν τον τρόπο μειώνεται το ανά μονάδα κόστος του προϊόντος.
- Δημιουργία λανθασμένης εικόνας για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης, καθώς το κόστος παραγωγής των αδιάθετων προϊόντων μεταφέρεται στα αποθέματα και όχι στην κατάσταση αποτελέσματος χρήσης.
- Μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητικό υπολογισμό του κόστους του προϊόντος που παράγει η επιχείρηση.
- Η διαδικασία επιμερισμού του έμμεσου κόστους είναι σε πολλές περιπτώσεις ιδιαίτερα δύσκολη.

3.7.2 Άμεση ή Μεταβλητή ή Οριακή Κοστολόγηση (Direct or Variable or Marginal Costing)

Άμεση ή Μεταβλητή ή Οριακή Κοστολόγηση είναι η μέθοδος κατά την οποία, το κόστος παραγωγής περιλαμβάνει μόνο τα μεταβλητά στοιχεία του κόστους. Τα στοιχεία του κόστους προϊόντος που ενσωματώνονται και διαμορφώνουν το κόστος των προϊόντων, σύμφωνα με την Άμεση Κοστολόγηση είναι:

- Το κόστος των άμεσων υλικών
- Το κόστος της άμεσης εργασίας
- Τα μεταβλητά Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα

Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της Άμεσης Κοστολόγησης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- Το οικονομικό αποτέλεσμα μιας λογιστικής περιόδου δεν επηρεάζεται από το ύψος των αποθεμάτων
- Ευκολότερος προσδιορισμός της κερδοφορίας των προϊόντων
- Αποφυγή του κινδύνου της αυξημένης παραγωγής

Τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της Άμεσης Κοστολόγησης είναι τα εξής:

- Μετάθεση μέρους του οικονομικού αποτελέσματος από μία χρήση σε άλλη
- Μη συμφωνία με τα λογιστικά πρότυπα και τη φορολογική νομοθεσία
- Εμφάνιση μειωμένου κόστους αποθεμάτων

3.7.3 Κοστολόγηση ανά Δραστηριότητα (Activity Based Costing)

Η *Κοστολόγηση ανά Δραστηριότητα* είναι η κοστολογική μέθοδος, σύμφωνα με την οποία τα είδη κόστους καταλογίζονται στα προϊόντα με βάση την ανάλυση των παραγόμενων πόρων που προκαλούν οι δραστηριότητες της επιχείρησης. Η μέθοδος της Κοστολόγησης ανά Δραστηριότητα βασίζεται στη λογική ότι η αιτία του κόστους δεν είναι το προϊόν αλλά οι δραστηριότητες που συμβάλλουν στην παραγωγή του (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

Τα βασικά πλεονεκτήματα της Κοστολόγησης ανά Δραστηριότητες είναι τα εξής:

- Καλύτερος έλεγχος και καλύτερη κατανόηση του κόστους και ως εκ τούτου καλύτερη εκτίμησή του
- Συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών
- Γνώση σε βάθος των δραστηριοτήτων της επιχείρησης και του κόστους που δημιουργούν αυτές
- Έλεγχος και εντοπισμός των δραστηριοτήτων που προσθέτουν αξία (value added activities) και αφαίρεση εκείνων που δεν δημιουργούν (non-value added)
- Επιλογή εναλλακτικών δραστηριοτήτων μέσω μιας ανάλυσης κόστους – οφέλους για την επιχείρηση
- Σύγκριση της απόδοσης κάθε δραστηριότητας με την υψηλότερη απόδοση της αντίστοιχης δραστηριότητας του κλάδου

Τα κυριότερα μειονεκτήματα της μεθόδου αυτής είναι:

- Δεν είναι συμβατή με τις γενικά παραδεκτές αρχές της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής
- Παρουσιάζει δυσκολίες κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή
- Υψηλό κόστος υιοθέτησης και εφαρμογής

3.7.4 Πρότυπη Κοστολόγηση (Standard Costing)

Η *Πρότυπη Κοστολόγηση* είναι η μέθοδος κατά την οποία τα στοιχεία του άμεσου κόστους καταλογίζονται στα παραγόμενα προϊόντα, πολλαπλασιάζοντας τις πρότυπες ποσότητες τιμές με τις πρότυπες ποσότητες των παραγωγικών εισροών για την πραγματική παραγωγή, και τα στοιχεία του έμμεσου κόστους επιμερίζονται στα παραγόμενα προϊόντα, με βάση τους πρότυπους συντελεστές επί τις πρότυπες

ποσότητες των βάσεων καταλογισμού για την πραγματική παραγωγή των προϊόντων. Το κόστος το οποίο προσδιορίζεται εκ των προτέρων διακρίνεται σε:

- Πρότυπο κόστος
- Προϋπολογιστικό κόστος

Πρότυπο κόστος είναι το προσεκτικά καθορισμένο κόστος παραγωγής μιας μονάδας προϊόντος, το οποίο επιδιώκεται να πραγματοποιηθεί στην πράξη υπό συγκεκριμένες συνθήκες λειτουργίας. Με το πρότυπο κόστος καθορίζεται εκ των προτέρων το ακριβές ύψος του κόστους της μελλοντικής παραγωγής, ενώ με το προϋπολογιστικό κόστος γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης του ύψους του κόστους της μελλοντικής παραγωγής (Καζαντζής, Σώρρος, 2009).

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της Πρότυπης Κοστολόγησης είναι:

- Το κόστος της Πρότυπης Κοστολόγησης είναι συνήθως χαμηλότερο από τις άλλες μεθόδους
- Η χρησιμοποίηση του πρότυπου κόστους οδηγεί σε σταθεροποίηση του κόστους παραγωγής
- Το πρότυπο κόστος παρέχει μια λογική βάση για συγκρίσεις κόστους και μέτρηση της αποδοτικότητας της επιχείρησης
- Οι τυχόν αποκλίσεις του πραγματικού από το πρότυπο κόστος αποτελούν μέσο για την αξιολόγηση των εργαζομένων

Οι κυριότερες αδυναμίες της Πρότυπης Κοστολόγησης συνοψίζονται στα εξής:

- Τα πρότυπα καλύπτουν σύντομο χρονικό διάστημα, λόγω του μικρού κύκλου ζωής των προϊόντων
- Η Πρότυπη Κοστολόγηση δίνει έμφαση στη μείωση του κόστους και όχι στην ποιότητα

- Οι αποκλίσεις που υπολογίζονται είναι συγκεντρωτικές με συνέπεια τη μειωμένη χρησιμότητά τους

Η εισαγωγή ευέλικτων συστημάτων παραγωγής τείνει να εξαλείψει το πλεονέκτημα της Πρότυπης Κοστολόγησης, που σχετίζεται με τη σταθεροποίηση του κόστους παραγωγής.

3.8 Σύγχρονες μέθοδοι προσδιορισμού του κόστους

Οι νέες τεχνικές που εφαρμόζονται για την ανάλυση του κόστους και επιχειρούν το διαχωρισμό μεταβλητού και σταθερού κόστους είναι μεταξύ άλλων και οι:

- Κοστολόγηση στόχου
- Κοστολόγηση κύκλου ζωής
- Ανάλυση συμπεριφοράς κόστους (κυρίως μέσω παλινδρομήσεων)

Στην ακαδημαϊκή έρευνα, σχετικά με την ανάλυση συμπεριφοράς του κόστους, έχει αναπτυχθεί τελευταία ένα μοντέλο ανάλυσης των χαρακτηριστικών του σταθερού κόστους των εταιρειών, που καλείται *sticky*. Πρόκειται για ένα εργαλείο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο από εσωτερικούς όσο και από εξωτερικούς χρήστες. Το γεγονός ότι η συγκεκριμένη τεχνική δίνει τη δυνατότητα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να αποκτήσουν σημαντική πληροφόρηση για το κόστος της επιχείρησης, είναι ο βασικός λόγος που επελέχθη η προκειμένη τεχνική για ανάλυση στην παρούσα διπλωματική εργασία.

Βιβλιογραφία 3^{ου} Κεφαλαίου

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Drury Collin, 2011, Management and Cost Accounting, 7th edition, Pat Bond

Blocher E., Chen K., Lin T., 2002, Cost Management: A Strategic Emphasis, Mc Graw Hill

Hilton R., Maher M., Selton F., 2006, Cost Management: Strategies for Business Decisions, 4th edition, Mc Graw Hill

Horngren T., Foster G., Datar S., 2000, Cost Accounting: A Managerial Emphasis, 11th edition, Prentice Hall

Ελληνική Βιβλιογραφία

Βαρβάκης Κ., Θεωρία του Κόστους – Το Κόστος και οι Επιχειρηματικές Αποφάσεις, 2001, Εκδόσεις Παπαζήση

Βενιέρης Γ., 2005, Λογιστική Κόστους, P.I Publishing

Βενιέρης Γ., Κοέν Σ., Κωλέτση Μ., 2005, Λογιστική Κόστους, P.I Publishing

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2006, Προβλήματα και Εφαρμογές Λογισμού και Διοίκησης Κόστους, Business Plus A.E.

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2009, Αρχές Κόστους, Τόμος 2, Business Plus A.E.

Καραγιάννης Δ., 2007, Λογιστικά – Κοστολόγηση – Φοροτεχνικά – Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Καραγιάννης

Τσακλάγκανος Α., 2000, Θεωρία και Λογιστική Κόστους, Εκδόσεις Κυριακίδη

Τσιμάρας Μ., 1995, Κόστος, Κοστολόγηση, Βιομηχανική Λογιστική, Εκδόσεις Παπαζήση

Αρθρογραφία

Davenport E., Snyder H., 1997, What does it really cost? Allocating indirect costs, Managing Library Finances

Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://www.aicpa.org>

<http://www.investopedia.com>

Κεφάλαιο 4 Sticky Cost – Ανασκόπηση Αρθρογραφίας

4.1 Sticky Cost

Η κατανόηση της συμπεριφοράς του κόστους είναι ένα βασικό στοιχείο της Διοικητικής Λογιστικής και της Λογιστικής Κόστους. Στο παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, το κόστος περιγράφεται ως σταθερό ή μεταβλητό βάσει των αλλαγών στον όγκο δραστηριότητας. Αυτό το μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, αναφέρει ότι το κόστος μεταβάλλεται αναλογικά με τις αλλαγές της δραστηριότητας, υπαινισοντας ότι το μέγεθος μιας αλλαγής στο κόστος εξαρτάται μόνο από το βαθμό αλλαγής του επιπέδου δραστηριότητας της επιχείρησης και όχι από την κατεύθυνση της αλλαγής. Όμως, οι Noreen και Soderstrom, σε έρευνά τους το 1997³, ήταν οι πρώτοι που υποστήριξαν ότι το κόστος αυξάνεται περισσότερο όταν αυξάνεται η δραστηριότητα, από ότι μειώνεται όταν μειώνεται η δραστηριότητα της επιχείρησης.

Το 2003 οι Anderson, Banker και Janakiraman⁴, υποστήριξαν ότι το παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους δεν λαμβάνει υπ' όψιν του τον τρόπο με τον οποίο η παρέμβαση των στελεχών επιδρά στη διαδικασία κατανομής των πόρων. Τα στελέχη πραγματοποιούν διακριτές αλλαγές σε δεσμευμένους πόρους, προκειμένου να ταιριάξουν αυτές τις αλλαγές με τις αλλαγές της ζήτησης. Όταν η ζήτηση αυξάνεται, τα στελέχη των επιχειρήσεων αυξάνουν τη χρήση των δεσμευμένων πόρων, ώστε να συμβαδίσουν με τις επιπρόσθετες πωλήσεις. Αντίθετα, όταν ο όγκος των πωλήσεων μειώνεται, κάποιοι δεσμευμένοι πόροι δεν χρησιμοποιούνται μέχρι τη στιγμή που τα στελέχη αποφασίσουν να τους αφαιρέσουν. Εξ' αιτίας του γεγονότος ότι η ζήτηση είναι στοχαστική, τα στελέχη των επιχειρήσεων πρέπει να εκτιμήσουν την πιθανότητα η πτώση της ζήτησης να είναι προσωρινή, όταν αποφασίζουν να προσαρμόσουν αυτούς τους δεσμευμένους πόρους προς τα κάτω. Το *stickiness* του κόστους κάνει την

³ Noreen E., Soderstrom N., 1997, The Accuracy of Proportional Cost Models: Evidence from Hospital Service Departments, Review of Accounting Studies

⁴ Anderson C. M., Banker D. R., Janakiraman N. S., 2003 Are Selling, General, and Administrative Costs “Sticky”?, Journal of Accounting Research

εμφάνισή του, όταν τα στελέχη αποφασίζουν να διατηρήσουν αχρησιμοποίητους πόρους, αντί να επωμιστούν το κόστος που προκύπτει από την ανακατανομή των εν λόγω μη χρησιμοποιούμενων πόρων, όταν ο όγκος των πωλήσεων μειώνεται. Οι Anderson et al. θέλοντας να περιγράψουν αυτή την ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους, χρησιμοποίησαν τους όρους *sticky* και *stickiness*, οι οποίοι και επικράτησαν.

Η μελέτη της συμπεριφοράς του *stickiness* του κόστους συγκαταλέγεται στις σύγχρονες μεθόδους προσδιορισμού των σταθερών δαπανών και γίνεται όλο και πιο δημοφιλής. Από το 1997 μέχρι και σήμερα έχουν γίνει αρκετές μελέτες που σκοπό είχαν την παρατήρηση αυτού του φαινομένου. Στη συνέχεια του κεφαλαίου αυτού γίνεται ανασκόπηση της σχετικής αρθρογραφίας, καθώς και εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

4.2 Ανασκόπηση αρθρογραφίας

Οι **Noreen & Soderstrom** (1997) χρησιμοποίησαν ένα δείγμα 108 νοσοκομείων της πολιτείας Ουάσινγκτον των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής κατά την περίοδο 1992 – 1997, με σκοπό να αξιολογήσουν την ακρίβεια της μεθόδου της Κοστολόγησης ανά Δραστηριότητα (*ABC*) στον προσδιορισμό των γενικών βιομηχανικών εξόδων. Για την επίτευξη του σκοπού της έρευνας διενεργείται παλινδρόμηση πάνω στο μοντέλο *ABC* (*Activity-based costing model*). Τα αποτελέσματα της έρευνας προσφέρουν ισχυρές αποδείξεις ότι υπάρχει μικρό ποσοστό μεταβλητού κόστους στα γενικά βιομηχανικά έξοδα των νοσοκομείων. Συνεπώς, το κόστος που υπολογίζεται από μεθόδους κοστολόγησης, όπως αυτή της Κοστολόγησης ανά Δραστηριότητα, που υποθέτουν αναλογικότητα στο κόστος, είναι πιθανό να υπερεκτιμήσουν καταφανώς το οριακό κόστος, τόσο κατά τη λήψη αποφάσεων όσο και κατά την αξιολόγηση της επίδοσης της επιχείρησης.

Οι **Anderson, Banker & Janakiraman** (2003) μελέτησαν ένα δείγμα με 64.663 παρατηρήσεις από 7.629 βιομηχανικές επιχειρήσεις για την περίοδο 1979 – 1998, προκειμένου να ερευνήσουν αν το κόστος είναι *sticky*, δηλαδή αν το κόστος αυξάνεται περισσότερο όταν αυξάνεται η δραστηριότητα, από ότι μειώνεται όταν μειώνεται η δραστηριότητα κατά ίδιο μέγεθος. Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας, χρησιμοποιήθηκε ένα εμπειρικό μοντέλο λογαριθμικής παλινδρόμησης, που βοηθάει στη μέτρηση της αντίδρασης των γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης σε ταυτόχρονη αλλαγή των πωλήσεων, και διαχωρίζει τις μεταβολές αυτές ανάμεσα σε περιόδους. Η έρευνα έδειξε ότι τα γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης αυξάνονται κατά μέσο όρο κατά 0,55% για μία αύξηση πωλήσεων της τάξης του 1% ενώ μειώνονται κατά 0,35% για αντίστοιχη μείωση. Τα στοιχεία κατέδειξαν την ύπαρξη της συμπεριφοράς *sticky* στα γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης. Σε αντίθεση με το συνήθως αποδεκτό μοντέλο του σταθερού και μεταβλητού κόστους, τα αποτελέσματα της έρευνας συνάδουν με ένα εναλλακτικό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, το οποίο αναγνωρίζει το ρόλο των στελεχών στον καταμερισμό δεσμευμένων πόρων, ως απάντηση στις αλλαγές της ζήτησης για αυτούς τους πόρους.

Οι **Anderson, Banker, Huang & Janakiraman** (2006) εξέτασαν ένα δείγμα 23.002 παρατηρήσεων σε επιχειρήσεις την περίοδο 1983 – 2002. Στην έρευνα αυτή αξιολογείται κατά πόσο μια αλλαγή στα έσοδα (προς τα πάνω ή προς τα κάτω), συγκρινόμενη με τις αλλαγές στο δείκτη των γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης προς τις πωλήσεις, αποτελεί ένα σήμα σχετικά με τη μελλοντική επίδοση της επιχείρησης. Επιδιώκεται, επίσης, να αξιολογηθεί κατά πόσο οι διαφορετικές προσδοκίες σχετικά με τη συμπεριφορά του κόστους σε περιόδους που αυξάνονται, καθώς και σε περιόδους που μειώνονται οι πωλήσεις, επιδρούν στη χρήση του σήματος των γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης, για θεμελιώδη ανάλυση. Επιπρόσθετα, ερευνάται αν μπορούν να υπάρχουν θετικές μη κανονικές αποδόσεις από χαρτοφυλάκια μακράς διάρκειας, που σχηματίζονται σε περιόδους όπου μειώνονται τα έσοδα, με μεγάλες αυξήσεις στο δείκτη γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης προς τις πωλήσεις και από μικρής διάρκειας με χαμηλές αυξήσεις στον ίδιο δείκτη. Γίνεται χρήση ενός μοντέλου πρόβλεψης κερδών, παρόμοιο με αυτό των Abarbanell και Bushee (1997). Επίσης, διατυπώνεται ένα μοντέλο το οποίο ενσωματώνει τα σταθερά και *sticky* στοιχεία της συμπεριφοράς του κόστους. Η έρευνα έδειξε ότι τα μελλοντικά κέρδη είναι θετικά συσχετισμένα με αλλαγές στο δείκτη γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης προς πωλήσεις, σε περιόδους όπου τα έσοδα μειώνονται, σε αντίθεση με την παραδοσιακή ερμηνεία των αλλαγών του κόστους των

γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης. Ειδικότερα, η έρευνα έδειξε ότι το σήμα των γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης προσφέρει θετικές πληροφορίες σχετικά με τα μελλοντικά κέρδη σε περιόδους όπου τα έσοδα μειώνονται, ενώ προσφέρει αρνητικές πληροφορίες σχετικά με τα κέρδη σε περιόδους όπου τα έσοδα μειώνονται. Επιπρόσθετα, μη κανονικές θετικές αποδόσεις μπορούν να υπάρχουν σε μακράς διάρκειας χαρτοφυλάκια που σχηματίζονται από επιχειρήσεις με μεγάλες αυξήσεις στο δείκτη γενικών εξόδων διοίκησης και διάθεσης (και το αντίστροφο) σε περιόδους όπου μειώνονται οι πωλήσεις.

Οι **Balakrishnan & Soderstrom** (2006) μελέτησαν δείγμα 311 νοσοκομείων της πολιτείας της Καλιφόρνιας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η έρευνα διεξήχθη την περίοδο 1997 – 2001, με κύριο σκοπό τη διερεύνηση των επιπτώσεων της χρησιμοποίησης της πλήρους παραγωγικής δυναμικότητας στο μεταβλητό κόστος. Διενεργείται παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή τις δαπάνες νοσηλείας και ανεξάρτητη μεταβλητή τη χρησιμοποίηση της δυναμικότητας του νοσοκομείου. Εστιάζοντας στις δαπάνες νοσηλείας, η έρευνα αποδεικνύει ότι το ανά μονάδα μεταβλητό κόστος αυξάνει κατά την πλήρη απασχόληση της μονάδας, με την αύξηση να γίνεται σημαντική ακόμα και όταν η επιχείρηση λειτουργεί οριακά πάνω από το αναμενόμενο επίπεδο απασχόλησης. Τέλος, σημαντικό ρόλο φαίνεται να διαδραματίζει η ηγεσία του νοσοκομείου στη διαμόρφωση κινήτρων για την αντιμετώπιση της αυξημένης ζήτησης.

Οι **Banker & Chen** (2006), εξέτασαν ένα δείγμα 8.771 επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1992 – 2002. Στην έρευνα αξιολογείται η περιγραφική εγκυρότητα του μοντέλου συμπεριφοράς του κόστους για την ανάλυση του κέρδους. Για τους σκοπούς της έρευνας προτείνεται ένα μοντέλο πρόβλεψης κερδών (CVCS), το οποίο διαχωρίζει τα κέρδη σε συστατικά, τα οποία αντικατοπτρίζουν: α) τη μεταβλητότητα του κόστους σε σχέση με τα έσοδα από πωλήσεις και β) το *stickiness* του κόστους σε σχέση με τη μείωση των πωλήσεων. Κατά την έρευνα, λοιπόν, χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο πρόβλεψης κερδών, το οποίο καταδεικνύει μεταβλητότητα του κόστους στις αλλαγές των πωλήσεων και *stickiness* του κόστους όταν οι πωλήσεις μειώνονται. Ο πυρήνας του μοντέλου είναι η σχέση μεταξύ πωλήσεων και εξόδων, η οποία ενσωματώνεται στο παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του σταθερού και μεταβλητού κόστους. Επιπλέον, το CVCS ενσωματώνει τη σύγχρονη έρευνα η οποία τεκμηριώνει τη *sticky* συμπεριφορά του κόστους. Η έρευνα έδειξε ότι το μοντέλο που χρησιμοποιήθηκε

προβλέπει καλύτερα την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, καθώς και τις προσδοκίες της αγοράς σε σχέση με τα κέρδη, σε σύγκριση με άλλα μοντέλα που βασίζονται στα στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης και των καταστάσεων ταμιακών ροών.

Οι **Banker & Chen** (2006) μελέτησαν, για την περίοδο 1996 – 2005, ένα δείγμα 12.666 εταιρειών από 19 χώρες που ανήκουν στο *OECD (Organization for Economic Cooperation and Development)* και συγκεκριμένα από τις Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Καναδάς, Δανία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Η έρευνα εξετάζει πώς επιδρούν τα ειδικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας της χώρας, στο βαθμό της ασύμμετρης συμπεριφοράς του κόστους, που εκδηλώνεται μέσω του λειτουργικού κόστους των επιχειρήσεων. Γίνεται χρήση των μεθοδολογιών που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003 – μοντέλο ABJ), οι Noreen και Soderstrom (1997) και οι Balakrishnan et al. (2004). Η έρευνα έδειξε ότι τα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας αποτελούν σημαντικούς προσδιοριστικούς παράγοντες για το ύψος του *stickiness* του κόστους. Τα αποτελέσματα έδειξαν, ακόμη, ότι μεγαλύτερη δύναμη των συνδικάτων συνεπάγεται μεγαλύτερο *stickiness* του κόστους. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι υψηλότερο επίδομα ανεργίας οδηγεί σε μικρότερο *stickiness* των λειτουργικών εξόδων, ενώ αυστηρότερη νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης έχει τα αντίθετα αποτελέσματα. Συμπερασματικά, η ανάλυση επιβεβαιώνει ότι τα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας επιδρούν σημαντικά στο βαθμό *stickiness* του κόστους.

Οι **Calleja, Steliaros & Thomas** (2006) μελέτησαν ένα δείγμα 3.500 εισηγμένων εταιρειών για την περίοδο 1988 – 2004. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα αποτελείται από 1.891 εταιρείες από τις Ηνωμένες Πολιτείες, 1.003 από το Ηνωμένο Βασίλειο, 349 από τη Γαλλία και 257 από τη Γερμανία. Σκοπός της έρευνας είναι η εξέταση της θεωρίας *stickiness* του κόστους σε διεθνές επίπεδο. Γίνεται χρήση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003) και του μοντέλου που προτάθηκε από τον White (1980). Η έρευνα έδειξε ότι το λειτουργικό κόστος είναι *sticky* στις αλλαγές των εσόδων. Επιπρόσθετα, το κόστος τείνει να συμπεριφέρεται λιγότερο ως *sticky* σε μεγάλες χρονικές περιόδους και σε μεγαλύτερες μειώσεις των εσόδων. Σημαντικό ρόλο στα επίπεδα του *stickiness* διαδραματίζουν τα διάφορα χαρακτηριστικά της εταιρείας αλλά και του κλάδου στον οποίο αυτή ανταγωνίζεται.

Οι **Anderson & Lanen** (2007) εξέτασαν ένα δείγμα 17.388 βιομηχανικών επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1978 – 2004. Η έρευνά τους είχε δύο σκοπούς, με πρώτο την επανεξέταση των ευρημάτων των Anderson, Banker και Janakiraman (ABJ – 2003). Ο δεύτερος σκοπός του άρθρου είναι η εξέταση εναλλακτικών θεωριών σχετικά με τη διαχείριση του κόστους. Για την επίτευξη των σκοπών αυτών το άρθρο προχωρά σε στάδια που περίπου αντιστρέφουν τη διαδικασία ανάπτυξης του άρθρου των Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Αρχικά, γίνεται επανεξέταση των αποτελεσμάτων της βασικής δοκιμής σχετικά με το *stickiness*, χρησιμοποιώντας παρόμοιες μεθόδους, δεδομένα και διαδικασίες επιλογής δείγματος, και στη συνέχεια συζητώνται τα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα της έρευνας απορρίπτουν το συμπέρασμα ότι τα στοιχεία των Anderson, Banker και Janakiraman (ABJ) σχετικά με το *stickiness* του κόστους υποδηλώνουν δράση των στελεχών για την αντιμετώπιση των αλλαγών της ζήτησης, με βάση κάποιο μηχανικό μοντέλο. Στην πραγματικότητα, υποστηρίζεται ότι το μηχανικό μοντέλο είναι μια κενή θεωρία, διότι όλες οι πραγματοποιήσεις κόστους είναι λογικά το αποτέλεσμα κάποιας απόφασης ενός στελέχους που λήφθηκε σε κάποια χρονική στιγμή. Εν ολίγοις, οι Anderson & Lanen θεωρούν ότι οι ABJ βασίστηκαν σε εικασίες σχετικά με το πώς οι αποφάσεις των στελεχών οδηγούν στο *stickiness* του κόστους, οι οποίες δεν είναι τεκμηριωμένες και δεν έχουν παρατηρηθεί στην πράξη. Παρ' όλα αυτά, θεωρούν ότι οι εικασίες αυτές έχουν κάποια λογική βάση και δεν αμφισβητούν την ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους ή ότι οι ενέργειες των στελεχών είναι πιθανό να παράγουν τέτοιες συμπεριφορές. Αντίθετα, πιστεύουν ότι η διοίκηση του κόστους ως επιστήμη, καθώς και η θεωρία που προβλέπει ασύμμετρες συμπεριφορές του κόστους σε σχέση με τη ζήτηση, δεν έχει προχωρήσει αρκετά ώστε να είναι σε θέση να προσφέρει ουσιαστικές δοκιμές με χρήση δημοσιευμένων λογιστικών δεδομένων κόστους.

Οι **Balakrishnan & Gruca** (2008) εξέτασαν ένα δείγμα 189 γενικών νοσοκομείων με έδρα το Οντάριο του Καναδά κατά την περίοδο 1986 – 1989. Σκοπός της έρευνας είναι να εντοπίσει τις μεταβολές στη συμπεριφορά του κόστους εσωτερικά της επιχείρησης και πιο συγκεκριμένα, ερευνάται η υπόθεση ότι το κόστος θα είναι πιο *sticky* σε λειτουργίες που σχετίζονται με τα σημεία υπεροχής της επιχείρησης. Γίνεται χρήση της μεθοδολογίας που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το λειτουργικό κόστος στα νοσοκομεία είναι γενικά *sticky*. Επιπρόσθετα, υπάρχει μεγαλύτερο *stickiness* στο κόστος που σχετίζεται με τη φροντίδα των ασθενών σε σχέση με άλλες λειτουργίες. Στην πραγματικότητα, δεν βρέθηκαν στοιχεία *stickiness* στο λειτουργικό κόστος για την υποστήριξη τμημάτων

που σχετίζονται έμμεσα με την αποστολή του νοσοκομείου. Η συγκεκριμένη έρευνα είναι σημαντική, καθώς καταδεικνύει για πρώτη φορά την ύπαρξη του *stickiness* του κόστους σε νοσοκομεία και σε διαφορετική κατηγορία κόστους (λειτουργικά και όχι γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης).

Οι **Argilés & García-Blandón** (2009) εξέτασαν ένα δείγμα 170 Καταλανικών αγροκτημάτων κατά την περίοδο 1989 – 1993, με σκοπό να μελετήσουν το μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους *sticky* χρησιμοποιώντας μια διαφορετική και πιο αξιόπιστη μεθοδολογία. Βασιζόμενοι, λοιπόν, στη μεθοδολογία που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker & Janakiraman (2003) επέκτειναν το μοντέλο ABJ. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει *sticky* συμπεριφορά του κόστους στο συνολικό έμμεσο κόστος των αγροκτημάτων, η οποία είναι εντονότερη στα μεγάλα αγροκτήματα. Όλα τα αγροκτήματα παρουσιάζουν αυτή τη συμπεριφορά όταν είναι απαραίτητες οι περικοπές, ακόμα και κατά τη διάρκεια μεγάλων περιόδων.

Οι **Balakrishnan, Labro & Soderstrom** (2010) ερεύνησαν κατά πόσο η διάρθρωση του κόστους από μόνη της μπορεί να αποφέρει αποτελέσματα κατά την παλινδρόμηση, παρόμοια με αυτά που η λογοτεχνία ερμηνεύει ως σύμφωνα με το *sticky* κόστος. Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι η χρήση ενός αλγεβρικού μοντέλου, καθώς και η χρήση του μοντέλου ABJ που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Η έρευνα έδειξε ότι οι συνέπειες που απορρέουν από τη δομή του κόστους (σταθερό κόστος και αντι-οικονομίες κλίμακας του μεταβλητού κόστους) παρέχουν μια εναλλακτική εξήγηση σχετικά με την ασυμμετρία που παρουσιάζει το κόστος σε σχέση με τις αλλαγές στη δραστηριότητα.

Οι **Banker, Ciftci & Mashruwala** (2010) εξέτασαν ένα δείγμα 14.177 επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1979 – 1998, με σκοπό να προσφέρουν αποδεικτικά στοιχεία που θα συντελέσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη του θεωρητικού πλαισίου ABJ (έρευνα Anderson et al. 2003) για το *sticky* κόστος, ώστε να γίνει κατανοητή η επίδραση των αποφάσεων των στελεχών στη συμπεριφορά του κόστους. Γίνεται χρήση ενός εμπειρικού μοντέλου, παρόμοιο με το μοντέλο ABJ που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Η έρευνα έδειξε ότι η παρέμβαση των στελεχών επηρεάζει τη συμπεριφορά του κόστους και στις δύο κατευθύνσεις, δηλαδή όταν οι

πωλήσεις αυξάνονται, καθώς επίσης και όταν μειώνονται. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε ότι είναι περισσότερο πιθανό τα στελέχη των επιχειρήσεων να αυξήσουν τη δυναμικότητα της μονάδας, όταν παρατηρούν δύο συνεχόμενες περιόδους αύξησης της ζήτησης (δηλαδή όταν είναι αισιόδοξα) και το αντίστροφο, από ότι σε περιπτώσεις όπου η ζήτηση μεταβάλλεται σε αντίθετες κατευθύνσεις ανάμεσα σε δύο περιόδους. Τέλος, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η αλλαγή στο κόστος είναι μεγαλύτερη όταν τα στελέχη είναι πεπεισμένα για τη μελλοντική ζήτηση.

Οι **Apergis, Johnson & Sorros** (2011) μελέτησαν δείγμα 1.287 παραγωγικών εταιρειών εισηγμένων στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης κατά την περίοδο 2000 – 2009. Στη συγκεκριμένη μελέτη αναλύεται και ποσοτικοποιείται η επίδραση που έχει ο δείκτης κόστος παραγωγής προς τα υπόλοιπα λειτουργικά έξοδα, στην κερδοφορία κατασκευαστικών επιχειρήσεων των Ηνωμένων Πολιτειών. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός του άρθρου είναι να διερευνήσει κατά πόσο ο δείκτης κόστος πωληθέντων προς άλλα λειτουργικά (διοικητικά) έξοδα, είναι δυνατό να προβλέψει αλλαγές στην κερδοφορία. Με άλλα λόγια, το άρθρο ερευνά αν τυχόν κρυμμένες πληροφορίες, σχετικά με την πραγματική διάρθρωση του κόστους μιας επιχείρησης, μπορούν να προσφέρουν στοιχειώδεις πληροφορίες σχετικά με τη μελλοντική κερδοφορία της. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται είναι αυτή της συνολοκλήρωσης που αναπτύχθηκε από τον Pedroni (1999, 2004). Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι τα δημοσιευμένα συνολικά έξοδα δεν προσφέρουν πλήρη σύνοψη της λογιστικής πληροφορίας. Δηλαδή, η αναφερόμενη διάρθρωση του κόστους δεν είναι τόσο κατατοπιστική σχετικά με τις προοπτικές κερδοφορίας της επιχείρησης. Κάποιες πληροφορίες χάνονται όταν το συστατικό του κόστους παραγωγής, όπως αναλύεται από τη συγκεκριμένη έρευνα, αναφέρεται στο συνολικό κόστος. Με άλλα λόγια, τα στοιχεία συμφωνούν με τη διάσπαση του συνολικού κόστους, παρέχοντας μια ουσιαστική και στατιστικά σημαντική ποσότητα πληροφοριών, η οποία θα είχε χαθεί αν μόνο το συνολικό κόστος είχε δημοσιευθεί.

Οι **Banker, Byzalov & Plehn-Dujowich** (2011) μελέτησαν δείγμα με 182.377 παρατηρήσεις από 19 χώρες και 133.590 παρατηρήσεις από εταιρείες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής για το διάστημα 1988 – 2008. Κύριος σκοπός του άρθρου είναι η εξέταση της αναδυόμενης βιβλιογραφίας σχετικά με τη *sticky* συμπεριφορά του κόστους. Γίνεται χρήση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003) και της μεθοδολογίας (μοντέλο BCM) που ανέπτυξαν οι

Banker, Ciftci και Mashruwala (2010). Η έρευνα έδειξε ότι κατά μέσο όρο το λειτουργικό κόστος είναι *sticky*. Επίσης, ο βαθμός του *stickiness* του κόστους ποικίλλει συστηματικά ανάλογα με την ένταση των περιουσιακών στοιχείων και των εργαζομένων. Επιπρόσθετα, ο βαθμός *stickiness* ποικίλλει με βάση τις προσδοκίες των στελεχών για το μέλλον, καθώς και με τα κίνητρά τους. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται λιγότερο *stickiness* του κόστους όταν τα στελέχη παρουσιάζουν υψηλά κίνητρα για την αποφυγή ζημιών και τη μείωση κερδών.

Ο **Cannon** (2011) μελέτησε δείγμα 509 παρατηρήσεων από εταιρείες αερομεταφοράς των Ηνωμένων Πολιτειών, κατά την περίοδο 1992 – 2007, για να εξετάσει προσδιοριστικούς παράγοντες της *sticky* συμπεριφοράς του κόστους. Για το σκοπό αυτό, γίνεται χρήση ενός εμπειρικού μοντέλου που πρότειναν οι Balakrishnan et al. (2010). Η πλειοψηφία των ερευνών υποστηρίζει ότι η *sticky* συμπεριφορά του κόστους προκύπτει όταν τα στελέχη των επιχειρήσεων δεν προσαρμόζουν πλήρως τη δυναμικότητα της επιχείρησης ώστε, να ταιριάζει με την αλλαγή στον όγκο των πωλήσεων (π.χ. Anderson et al. 2003, Banker & Chen 2006, Anderson et al. 2007). Η έρευνα, όμως, έδειξε ότι μπορεί να παρατηρηθεί *sticky* συμπεριφορά του κόστους ακόμα και όταν τα στελέχη των επιχειρήσεων ταιριάζουν τη δυναμικότητα της επιχείρησης με τη ζήτηση, προσαρμόζοντας είτε τη δυναμικότητα είτε την τιμή πώλησης του προϊόντος. Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η δυναμικότητα του κλάδου των αερογραμμών είναι *sticky* ως προς τις αλλαγές των εσόδων και όχι ως προς τον όγκο των πωλήσεων, κάτι που δείχνει ότι τα στελέχη ταιριάζουν τη δυναμικότητα με τον όγκο των πωλήσεων ανάλογα με τις διακυμάνσεις της ζήτησης. Επιπρόσθετα, το οριακό κόστος για την αύξηση δυναμικότητας υπερβαίνει το οριακό όφελος για μείωσή της.

Οι **Ghaemi & Nematollahi** (2011) μελέτησαν δείγμα 82 εισηγμένων εταιρειών του Ιράν την περίοδο 2000 – 2003. Σκοπός της έρευνας είναι να ελέγξει το εναλλακτικό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, κατά το οποίο το κόστος αυξάνει περισσότερο όταν αυξάνει η δραστηριότητα, από ότι μειώνεται όταν μειώνεται η δραστηριότητα κατά το ίδιο ποσό. Ως μεθοδολογία χρησιμοποιείται το μοντέλο ABJ που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003) και γίνεται, επίσης, χρήση της μεθοδολογίας που πρότειναν οι Subramaniam και Weidenmier (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το συνολικό κόστος των υλικών δεν είναι *sticky*. Από την άλλη, το άμεσο κόστος εργασίας και τα γενικά βιομηχανικά έξοδα (Γ.Β.Ε.) παρουσιάζουν συμπεριφορά

sticky. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα της έρευνας έρχονται σε συμφωνία με το εναλλακτικό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, που λαμβάνει υπ' όψιν την ασύμμετρη τριβή που δημιουργείται από τα στελέχη, όταν κατανέμουν δεσμευμένους πόρους ακολουθώντας μεταβολές στα επίπεδα της δραστηριότητας της επιχείρησης.

Οι **Banker, Fang & Mehta** (2012) χρησιμοποίησαν δείγμα με περίπου 42.000 παρατηρήσεις από εταιρείες των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής για την περίοδο 2005 – 2011, προκειμένου να εξετάσουν τη συμπεριφορά του κόστους κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας διενεργείται σειρά παλινδρομήσεων σχετικά με τη συμπεριφορά του κόστους, σύμφωνα με τη μεθοδολογία που ανέπτυξαν οι Banker, Basu, Byzalov και Chen (2012), καθώς και χρησιμοποιείται η μεθοδολογία (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι επιχειρήσεις, των οποίων οι πωλήσεις μειώνονται, εμφανίζουν *stickiness* στο κόστος τους πριν την κρίση του 2008, αλλά μειώνουν σημαντικά αυτή τη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια της κρίσης. Το *anti-stickiness*⁵ του κόστους έφτασε στο αποκορύφωμά του το 2009 και μειώθηκε το 2010. Πέραν αυτού του έτους, καθώς η οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών ξεκίνησε να επανέρχεται, το *stickiness* του κόστους επιστρέφει στα προ κρίσης επίπεδα. Επιπρόσθετα, η έρευνα έδειξε ότι τόσο για τις επιχειρήσεις που αυξάνονται οι πωλήσεις τους όσο και για τις εταιρείες που μειώνονται, τα κίνητρα των στελεχών για αποφυγή ζημιών και μείωση κερδών, φαίνεται να είναι όμοια μεταξύ τους και να έχουν παρόμοιες επιπτώσεις στη συμπεριφορά του κόστους. Αυτό σημαίνει ότι τα κίνητρα για διαχείριση κερδών βρίσκουν εφαρμογή σε όλες τις επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από την κατεύθυνση μεταβολής των πωλήσεων. Συμπερασματικά, το άρθρο καταλήγει στο ότι το κόστος επηρεάζεται τόσο από τα κίνητρα όσο και από τις αντιλήψεις των στελεχών της επιχείρησης.

Οι **Pervan & Pervan** (2012) εξέτασαν ένα δείγμα 2.678 παρατηρήσεων από περίπου 374 εταιρείες για κάθε χρόνο την περίοδο 2003 – 2010, που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των ποτών και τροφίμων στην Κροατία. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει την θεωρία *stickiness* του κόστους, κατά την οποία τα στελέχη των επιχειρήσεων προσαρμόζουν σκόπιμα τους διαθέσιμους πόρους της εταιρείας για την αντιμετώπιση

⁵ Ο όρος χρησιμοποιείται στις περιπτώσεις όπου το κόστος αυξάνεται λιγότερο για αυξήσεις στο επίπεδο των πωλήσεων, από ότι μειώνεται για αντίστοιχες μειώσεις του επιπέδου των πωλήσεων.

των αναμενόμενων αλλαγών στη ζήτηση και τον όγκο των πωλήσεων. Γίνεται χρήση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το κόστος των υλικών και της εργασίας αυξάνουν κατά 0,85% για κάθε 1% αύξηση των πωλήσεων και μειώνονται κατά 0,68% για κάθε 1% μείωση των πωλήσεων. Συνεπώς, η έρευνα επιβεβαιώνει τη θεωρία *stickiness* του κόστους.

Οι **Banker, Byzalov, Ciftci & Mashruwala** (2013) μελέτησαν δείγμα με 156.689 παρατηρήσεις από 18.066 εταιρείες κατά την περίοδο 1979 – 2009. Σκοπός του άρθρου είναι η βελτίωση της θεωρίας του *sticky* κόστους τόσο θεωρητικά όσο και εμπειρικά. Γίνεται χρήση και επέκταση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003) και της μεθόδου που ακολούθησαν οι Lev και Thiagarajan (1993) και ο Rajgopal et al. (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν τη βασική αντίληψη ABJ, που αναφέρει ότι η ασυμμετρία στη συμπεριφορά του κόστους αντανάκλα τις αποφάσεις των στελεχών για την κατανομή των πόρων. Παρ' όλα αυτά, τα αποτελέσματα έδειξαν, επίσης, ότι η βασική ιδέα για το *stickiness* του κόστους μπορεί να βελτιωθεί ουσιαστικά με την ενσωμάτωση του μοντέλου που προτείνει το παρόν άρθρο.

Οι **Banker, Byzalov & Threinen** (2013) εξέτασαν ένα δείγμα 207.432 παρατηρήσεων ευρείας βάσης, από 19 χώρες με αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, κατά την περίοδο 1988 – 2008, με σκοπό να εξετάσουν την επίδραση των χαρακτηριστικών της χώρας στη συμπεριφορά του κόστους της επιχείρησης. Γίνεται χρήση και επέκταση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι ενώ το *stickiness* του κόστους είναι διαδεδομένο παγκοσμίως, υπάρχουν μεγάλες διαφορές ως προς το βαθμό του *stickiness* ανάμεσα στις χώρες. Αυτό υποδηλώνει ότι παράγοντες σε επίπεδο χώρας, οι οποίοι δεν έχουν εξεταστεί σε προηγούμενες έρευνες, είναι πιθανό να αποτελούν το κλειδί για την κατανόηση διεθνών διαφορών στη συμπεριφορά του κόστους. Επιπρόσθετα, η έρευνα έδειξε ότι το νομικό περιβάλλον και το επίπεδο ανάπτυξης διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους.

Οι **Chen, Gores & Nasev** (2013) χρησιμοποίησαν ένα δείγμα 14.568 παρατηρήσεων από 1500 εταιρείες του οίκου Standard & Poor's, για να εξετάσουν κατά πόσο η υπερβολική αισιοδοξία των στελεχών μπορεί να εξηγήσει τη *sticky* συμπεριφορά του κόστους. Ακολούθησαν τη μεθοδολογία (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003), οι Hirshleifer et al. (2012) και οι Campbell et al. (2011). Επίσης, έκαναν χρήση και επέκταση της μεθοδολογίας που πρότειναν οι Malmendier και Tate (2005) και οι Malmendier et al. (2011). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι το *stickiness* του κόστους αυξάνει όταν ο διευθύνων σύμβουλος μιας επιχείρησης είναι υπερβολικά αισιόδοξος. Η έρευνα κατέδειξε, λοιπόν, ένα καινούριο μηχανισμό συμπεριφοράς που συμβάλλει στο *stickiness* του κόστους. Συνεπώς, με το να παρέχει κάποιον προσδιοριστικό παράγοντα συμπεριφοράς του κόστους, σε επίπεδο στελεχών, η έρευνα υποστηρίζει ότι τα στελέχη διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση του κόστους.

Οι **Ciftci, Mashruwala & Weiss** (2013) εξέτασαν ένα δείγμα 87.434 παρατηρήσεων για την περίοδο 1998 – 2009, προκειμένου να εξετάσουν κατά πόσο οι οικονομικοί αναλυτές αντιλαμβάνονται δύο πτυχές της συμπεριφοράς του κόστους – μεταβλητότητα και *stickiness* του κόστους. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο εξετάζει αν οι προβλέψεις των οικονομικών αναλυτών για τις πωλήσεις και τα κέρδη αντικατοπτρίζουν πλήρη κατανόηση της συμπεριφοράς του κόστους. Γίνεται χρήση της μεθοδολογίας που προτάθηκε από τους Banker & Chen (2006), του Peterson (2009), του Weiss (2010) και των Anderson, Banker & Janakiraman (2003). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν λάθη στις προβλέψεις των οικονομικών αναλυτών, τα οποία είναι σημαντικά μικρότερα όταν οι πωλήσεις ξεπερνούν τις εκτιμήσεις, σε σχέση με την περίπτωση όπου οι πωλήσεις δεν εκπληρώνουν τις προσδοκίες κατά το ίδιο ποσό. Αυτά τα εμπειρικά στοιχεία δεν είναι συνεπή με την πλήρη κατανόηση της συμπεριφοράς του κόστους από πλευράς οικονομικών αναλυτών.

Οι **Dalla Via & Perego** (2013) μελέτησαν ένα δείγμα εισηγμένων και μη εταιρειών της Ιταλίας με έσοδα κάτω των 7 εκατομμυρίων ευρώ κατά την περίοδο 1999 – 2008. Πιο συγκεκριμένα, το δείγμα αποτελούν 15.096 επιχειρήσεις από τον κλάδο των κατασκευών, 9.563 εταιρείες από τον εμπορικό κλάδο και 148 εισηγμένες εταιρείες. Στην έρευνα εξετάζεται η *sticky* συμπεριφορά του κόστους, η επίδραση του χρόνου, η σχέση με το μέγεθος της δραστηριότητας, η επιρροή άλλων χαρακτηριστικών της εταιρείας και, τέλος, η σχέση μεταξύ του κλάδου και του *stickiness*. Γίνεται χρήση της

μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker & Janakiraman (2003) και της μεθοδολογίας που ανέπτυξε ο Weiss (2010). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το *stickiness* του κόστους εμφανίζεται μόνο στο συνολικό κόστος εργασίας και όχι στα γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης, στο κόστος πωληθέντων και στο λειτουργικό κόστος.

Ο **Hall** (2013) χρησιμοποίησε ένα δείγμα με 34.184 παρατηρήσεις, από τις οποίες 20.651 προέρχονται από εισηγμένες και 13.553 από μη εισηγμένες τράπεζες, για την περίοδο 1991 – 2006. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει πώς οι μεταβολές στη δραστηριότητα επηρεάζουν τις αποφάσεις σχετικά με την εργασία σε εισηγμένες και μη τράπεζες. Επίσης, εξετάζεται η επίδραση της διάρθρωσης της ιδιοκτησίας των τραπεζών στις αποφάσεις αυτές. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι αυτή που προτάθηκε από τον Dierynck et al. (2012), καθώς και αυτή που αναπτύχθηκε από τους Anderson, Banker και Janakiraman (2003). Η έρευνα έδειξε ότι σε σύγκριση με τις μη εισηγμένες τράπεζες, οι εισηγμένες αυξάνουν το δυναμικό εργατικό τους περισσότερο όταν αυξάνεται η δραστηριότητα. Παρ' όλα αυτά, λόγω της πίεσης που προέρχεται από την αγορά κεφαλαίου, τα στελέχη των εισηγμένων τραπεζών μειώνουν το κόστος εργασίας ώστε να αποφύγουν τη δημοσίευση μειωμένων κερδών, σε αντίθεση με τις μη εισηγμένες τράπεζες, οι οποίες αυξάνουν το κόστος εργασίας. Επιπρόσθετα, οι εισηγμένες τράπεζες, που μειώνουν το κόστος εργασίας και δημοσιεύουν μια μικρή αύξηση κερδών, βιώνουν βελτιωμένη επίδοση. Συνολικά, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η πίεση για δημοσίευση των οικονομικών αποτελεσμάτων στις εισηγμένες εταιρείες, περιορίζει τη δράση των στελεχών, αφού οι διοικήσεις προσφέρουν κίνητρα στα στελέχη για στρατηγικές μειώσεις του κόστους.

Οι **Kama & Weiss** (2013) εξέτασαν ένα δείγμα 11.758 επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1979 – 2006, με σκοπό να εξετάσουν τα κίνητρα που κρύβονται πίσω από την κατανομή των πόρων από τα στελέχη των επιχειρήσεων. Η μελέτη εστιάζει στο πώς επιδρούν τα κίνητρα, για την επίτευξη οικονομικών στόχων, στην κατανομή των πόρων και την επακόλουθη διάρθρωση του κόστους. Για την επίτευξη των σκοπών της έρευνας γίνεται χρήση της μεθοδολογίας (μοντέλο ABJ) που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman (2003) και της μεθοδολογίας (μοντέλο BCM) που ανέπτυξαν οι Banker, Ciftci και Mashruwala (2010). Η έρευνα έδειξε ότι όταν τα στελέχη δρουν με κίνητρο να αποφύγουν ζημιές ή μειώσεις κερδών, ή να ανταποκριθούν στις προσδοκίες οικονομικών αναλυτών, επιταχύνουν την προς τα κάτω κατανομή των αδρανών πόρων

για μειώσεις πωλήσεων. Αυτές οι αποφάσεις περισσότερο μειώνουν το βαθμό *stickiness* του κόστους παρά το προκαλούν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι προσπάθειες για την κατανόηση των προσδιοριστικών παραγόντων της διάρθρωσης κόστους των επιχειρήσεων, θα πρέπει να γίνουν υπό το πρίσμα των κινήτρων των στελεχών, και συγκεκριμένα των κινήτρων που προέρχονται από τον οργανισμό και σχετίζονται με αποφάσεις σχετικά με την κατανομή των πόρων.

Οι **Poorzamani & Bakhtiary** (2013) μελέτησαν ένα δείγμα 91 εισηγμένων επιχειρήσεων στο χρηματιστήριο της Τεχεράνης την περίοδο 2007 – 2012. Σκοπός του άρθρου είναι να εξετάσει τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών παραγόντων (πληθωρισμός, βραχυπρόθεσμο επιτόκιο, μακροπρόθεσμο επιτόκιο) στο *stickiness* του λειτουργικού κόστους. Για το σκοπό αυτό διενεργείται παλινδρόμηση με ανεξάρτητες μεταβλητές τα έσοδα, τον πληθωρισμό, το βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επιτόκιο και ανεξάρτητη μεταβλητή το *stickiness* του κόστους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ του πληθωρισμού και του *stickiness* του λειτουργικού κόστους, ενώ υπάρχει θετική σχέση μεταξύ του βραχυπρόθεσμου επιτοκίου και του *stickiness* του λειτουργικού κόστους. Τέλος, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ του μακροπρόθεσμου επιτοκίου και του *stickiness* του λειτουργικού κόστους.

4.3 Συμπεράσματα

Οι παραπάνω έρευνες είχαν ως κύριο σκοπό την εξέταση της συμπεριφοράς του κόστους, καθώς και τους παράγοντες που ευθύνονται για αυτή τη συμπεριφορά, μελετώντας διάφορες κατηγορίες κόστους και χρησιμοποιώντας πολλές βάσεις δεδομένων και για διαφορετικές χώρες. Το βασικό συμπέρασμα που εξαγεται είναι ότι το κόστος εμφανίζει *sticky* συμπεριφορά. Πρέπει, όμως να σημειωθεί ότι δεν εμφανίζουν αυτή τη συμπεριφορά όλες οι κατηγορίες του κόστους και ότι υπάρχει μεγάλη διακύμανση στα επίπεδα *stickiness* του κόστους, το οποίο αποτελεί ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο φαινόμενο. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι ερευνητές

του φαινομένου είναι ότι, το *sticky* κόστος κάνει την εμφάνισή του σαν αποτέλεσμα των αποφάσεων που αφορούν την κατανομή των δεσμευμένων πόρων από τα αισιόδοξα στελέχη.

Σύμφωνα με την υπάρχουσα αρθρογραφία, πολλοί παράγοντες συνθέτουν το *stickiness* του κόστους. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς τους παράγοντες είναι οι εξής:

- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας
- Το μέγεθος μείωσης / αύξησης των εσόδων
- Το νομικό και νομοθετικό περιβάλλον της επιχείρησης
- Τα διάφορα χαρακτηριστικά της εταιρείας και του κλάδου στον οποίο ανταγωνίζεται
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση
- Οι αποφάσεις των στελεχών, που επηρεάζονται από:
 - Τα κίνητρά τους
 - Την αισιόδοξία τους
 - Τις προσδοκίες τους για το μέλλον
 - Τις αντιλήψεις τους

Βιβλιογραφία 4^{ου} Κεφαλαίου

Αρθρογραφία

Anderson M. C., Banker R. D., Huang R., Janakiraman S. N., 2006, Cost Behavior and Fundamental Analysis of SG&A Costs, Journal of Accounting, Auditing & Finance

Anderson M. C., Banker R. D., Janakiraman S. N., 2003 Are Selling, General, and Administrative Costs “Sticky”?, Journal of Accounting Research

Anderson S. W., Lanen W. N., 2007, Understanding Cost Management: What Can We Learn from the Evidence on “Sticky Costs”?, Working paper

Apergis N., Johnson S., Sorros J., 2011, Profitability Performance and the Role of Manufacturing Cost: evidence from a Panel of Us Manufacturing Firms, Global Review of Accounting and Finance

Argilés J. M., García-Blandón J., 2009, Cost stickiness revisited: empirical application for farms, Revista Española De Financiación Y Contabilidad

Balakrishnan R., Gruca T., 2008, Cost Stickiness and Core Competency: A Note, Contemporary Accounting Research

Balakrishnan R., Labro E., Soderstrom N., 2010, «Cost Structure and Sticky Costs», Working paper

Balakrishnan R., Soderstrom N., 2006, Capacity Utilization and Unit Variable Cost: Evidence from California Hospitals, Working paper

Banker R. D., Byzalov D., Mustafa C., Mashruwala R., 2013, The Moderating Effect of Prior Sales Changes on Asymmetric Cost Behavior, Working paper

Banker R. D., Byzalov D., Plehn-Dujowich J. M., 2011, Sticky Cost Behavior: Theory and Evidence, Working paper

Banker R. D., Byzalov D., Threinen L., 2013, Determinants of International Differences in Asymmetric Cost Behavior, Fox School of Business, Temple University

Banker R. D., Chen L. T., 2006, Labor Market Characteristics and Cross-Country Differences in Cost Stickiness, Working paper

Banker R. D., Chen L. T., 2006, Predicting Earnings Using a Model Based on Cost Variability and Cost Stickiness, *The Accounting Review*

Banker R. D., Ciftci M., Mashruwala R., 2010, Managerial Optimism and Cost Behavior, Fox School of Business, Temple University

Banker R. D., Fang S., Mehta M. N., 2012, Cost Behavior During the World Economic Crisis, Fox School of Business, Temple University

Calleja K., Steliaros M., Thomas D. C., 2006, A note on cost stickiness: Some international comparisons, *Management Accounting Research*

Cannon J., 2011, Determinants of "Sticky Costs": An Analysis of Cost Behavior using United States Air Transportation Industry Data, Working paper

Chen C. X., Gores T., Nasev J., 2013, Managerial Overconfidence and Cost Stickiness, Working paper

Ciftci M., Mashruwala R., Weiss D., 2013, Do Financial Analysts Recognize Firms' Cost Behavior?, Working paper

Dalla Via N., Perego P., 2013, Sticky cost behaviour: evidence from small and medium sized companies, *Accounting and Finance*

Ghaemi M. H., Nematollahi M., 2011, Evidence of Cost Behavior in Iranian Firms, 2011 International Conference on Advancements in Information Technology

Hall C. M., 2013, Does Ownership Structure Affect Labor Decision?, Working paper

Kama I., Weiss D., 2013, Do Earnings Targets and Managerial incentives Affect Sticky Costs?, *Journal of Accounting Research*

Noreen E., Soderstrom N., 1997, The Accuracy of Proportional Cost Models: Evidence from Hospital Service Departments, *Review of Accounting Studies*

Pervan M., Pervan J., 2012, Sticky costs: evidence from Croatian food and beverage industry, *International Journal of Mathematical Models and Methods in Applied Sciences*

Poorzamani Z., Bakhtiary M., 2013, Reviewing the impact of macro economic factors on operating cost stickiness in Tehran stock exchange, *Technical Journal of Engineering and Applied Sciences*

Κεφάλαιο 5 Εμπειρική Έρευνα

5.1 Μεθοδολογία

Το εμπειρικό κομμάτι της εν λόγω διπλωματικής ασχολείται με τον προσδιορισμό της σχέσης μεταξύ του συνολικού κόστους και των πωλήσεων μιας επιχείρησης, και παράλληλα διερευνά κατά πόσο το συνολικό κόστος εμφανίζει συμπεριφορά *stickiness*. Με άλλα λόγια, αυτό που πραγματεύεται η εμπειρική μελέτη είναι η *sticky* συμπεριφορά του κόστους, συγκρίνοντας τη μεταβλητότητα του συνολικού κόστους σε περιόδους όπου τα έσοδα αυξάνονται, με τη μεταβλητότητα του συνολικού κόστους σε περιόδους όπου τα έσοδα μειώνονται. Συνεπώς, η υπόθεση στην οποία στηρίζεται η έρευνα είναι η εξής:

H1: το σχετικό μέγεθος μιας αύξησης του συνολικού κόστους σε μια αύξηση των εσόδων από πωλήσεις, είναι μεγαλύτερο από το σχετικό μέγεθος μιας μείωσης του συνολικού κόστους σε μια μείωση των εσόδων από πωλήσεις.

Το συγκεκριμένο θέμα αποτελεί ένα σχετικά καινούριο πεδίο ερευνών, για το οποίο δεν έχουν αναπτυχθεί πολλές μεθοδολογίες. Παρ' όλα αυτά, το μοντέλο ABJ^6 , που ακολουθείται από την πλειοψηφία των μελετητών του προκειμένου θέματος, θεωρείται ως ένα από τα καλύτερα και πλέον αξιόπιστα μοντέλα πρόβλεψης του *stickiness* του κόστους και επιλέγεται να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη των σκοπών της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Η μεθοδολογία, λοιπόν, που ακολουθείται βασίζεται στο μοντέλο που ανέπτυξαν οι Anderson, Banker και Janakiraman το 2003, οι οποίοι εξετάζουν την ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους ορίζοντας τα γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης ως

⁶ Anderson, Banker & Janakiraman (2003)

λειτουργία των εσόδων από πωλήσεις. Για τις ανάγκες της έρευνας της παρούσας διπλωματικής εργασίας, το μοντέλο ABJ τροποποιείται ως προς τα γενικά έξοδα διοίκησης και διάθεσης, τα οποία αντικαθίστανται από το συνολικό κόστος της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσο το συνολικό κόστος εμφανίζει *sticky* συμπεριφορά σε σχέση με τις μεταβολές των πωλήσεων, διενεργείται λογαριθμική γραμμική παλινδρόμηση με χρήση της μεθόδου ελαχίστων τετραγώνων (OLS)⁷, με εξαρτημένη μεταβλητή το συνολικό κόστος της επιχείρησης και ανεξάρτητη μεταβλητή τα έσοδα από πωλήσεις.

Το μοντέλο που χρησιμοποιείται σε αυτή τη μελέτη, λοιπόν, παίρνει την εξής μορφή:

$$\log \left[\frac{TC_{i,t}}{TC_{i,t-1}} \right] = \beta_0 + \beta_1 \log \left[\frac{Revenue_{i,t}}{Revenue_{i,t-1}} \right] + \beta_2 * Decrease_Dummy_{i,t} * \log \left[\frac{Revenue_{i,t}}{Revenue_{i,t-1}} \right] + \varepsilon_{i,t}$$

Όπου

- β_0 είναι ο σταθερός όρος,
- $\varepsilon_{i,t}$ είναι το τυπικό σφάλμα
- $TC_{i,t}$ είναι το συνολικό κόστος της επιχείρησης i για την περίοδο t ,
- $Revenue_{i,t}$ είναι το ποσό των εσόδων από πωλήσεις για την επιχείρηση i την περίοδο t και
- $Decrease_Dummy_{i,t}$ είναι η μεταβλητή που χρησιμοποιείται ως ένδειξη για την ύπαρξη *stickiness*, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν τα έσοδα μειώνονται μεταξύ της περιόδου $t - 1$ και t , και 0 σε αντίθετη περίπτωση.

Η χρησιμοποίηση του λόγου του συνολικού κόστους και των εσόδων, καθώς και ο υπολογισμός λογαρίθμων εξομαλύνει τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των εταιρειών και

⁷ Θεώρημα Gauss-Markov

ενισχύει με αυτόν τον τρόπο τη σύγκριση μεταξύ τους. Επειδή η τιμή της μεταβλητής *Decrease_Dummy* είναι 0 όταν τα έσοδα αυξάνονται, ο συντελεστής β_1 μετρά την ποσοστιαία αύξηση του συνολικού κόστους της επιχείρησης σε 1% αύξηση των εσόδων από πωλήσεις. Επειδή η τιμή της μεταβλητής *Decrease_Dummy* είναι 1 όταν τα έσοδα μειώνονται, το άθροισμα των συντελεστών ($\beta_1 + \beta_2$) μετρά την ποσοστιαία μείωση του συνολικού κόστους σε 1% μείωση των εσόδων από πωλήσεις. Αν το συνολικό κόστος της επιχείρησης είναι *sticky*, η μεταβλητότητα του κόστους αυτού που προκύπτει λόγω της αύξησης των εσόδων, θα είναι μεγαλύτερη από τη μεταβλητότητα που προκύπτει στην περίπτωση της μείωσης των εσόδων. Οπότε, η εμπειρική υπόθεση για το *stickiness*, είναι ότι δεδομένου ότι $\beta_1 > 0$, $\beta_2 < 0$ ⁸.

Προκειμένου να εξαχθούν τα κατάλληλα συμπεράσματα, αφού ολοκληρωθεί η προαναφερθείσα διαδικασία, εκτελούνται και οι απαραίτητοι στατιστικοί έλεγχοι για τρία διαφορετικά διαστήματα εμπιστοσύνης (90%, 95% και 99%), οι οποίοι βασίζονται στις παρακάτω υποθέσεις:

$$H2_0: \hat{\beta}_1 = 0$$

$$H3_0: \hat{\beta}_2 = 0$$

και

$$H2_1: \hat{\beta}_1 \neq 0$$

$$H3_1: \hat{\beta}_2 \neq 0$$

Πιο αναλυτικά, οι τιμές *t – statistic* που υπολογίζονται κατά τη διάρκεια της παλινδρόμησης, συγκρίνονται με τις κριτικές τιμές *t* της *student* κατανομής για κάθε διάστημα εμπιστοσύνης. Στην περίπτωση που οι τιμές *t – statistic* είναι μεγαλύτερες από τις κριτικές τιμές *t* σε απόλυτο μέγεθος, απορρίπτεται η υπόθεση H_0 και γίνεται αποδεκτή η υπόθεση H_1 , οπότε τα αποτελέσματα της εμπειρικής μελέτης είναι στατιστικά σημαντικά και κατά αυτή την έννοια έχουν εφαρμογή στον πληθυσμό και όχι μόνο στο δείγμα. Σε αντίθετη περίπτωση τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης δεν είναι στατιστικά σημαντικά.

⁸ Αν το παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους είναι έγκυρο, οι μεταβολές (προς τα πάνω και προς τα κάτω) του κόστους ανάμεσα σε δύο περιόδους θα είναι ίσες μεταξύ τους και κατά συνέπεια $\beta_2 = 0$. Επίσης, στην περίπτωση του σταθερού κόστους, $\beta_1 < 1$, υποδηλώνοντας οικονομίες κλίμακας.

Η ανωτέρω μεθοδολογία εφαρμόζεται στο σύνολο του δείγματος, προκειμένου όμως να εξαχθούν πιο ειδικά συμπεράσματα, γίνεται περαιτέρω ανάλυση του δείγματος, το οποίο χωρίζεται με βάση τους κλάδους των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε αυτό. Χρησιμοποιείται ακριβώς η ίδια μεθοδολογία σε κάθε επιμέρους δείγμα ξεχωριστά, ώστε να προσδιοριστεί κατά πόσο το συνολικό κόστος εμφανίζει *stickiness* ή όχι σε κάθε κλάδο ξεχωριστά.

5.2 Δείγμα

Το δείγμα που εξετάζεται στην εμπειρική μελέτη, απαρτίζεται από 1.383 μη εισηγμένες επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά. Οι εταιρείες του δείγματος ανταγωνίζονται σε ποικίλους κλάδους, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Βασικών μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων
- Χημικών
- Κατασκευών
- Ηλεκτρικού εξοπλισμού
- Ενέργειας
- Γενικής βιομηχανίας
- Υγείας
- Ξενοδοχείων
- Μη μεταλλικών ορυκτών
- Καουτσούκ και πλαστικών προϊόντων
- Ανταλλακτικών μηχανών
- Μεταφορών
- Μεταφορικού εξοπλισμού

Η εξεταζόμενη περίοδος αφορά το χρονικό διάστημα 2001 – 2009. Οι συνολικές παρατηρήσεις του δείγματος είναι 11.064. Τα δεδομένα του δείγματος παρασχέθηκαν από τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας.

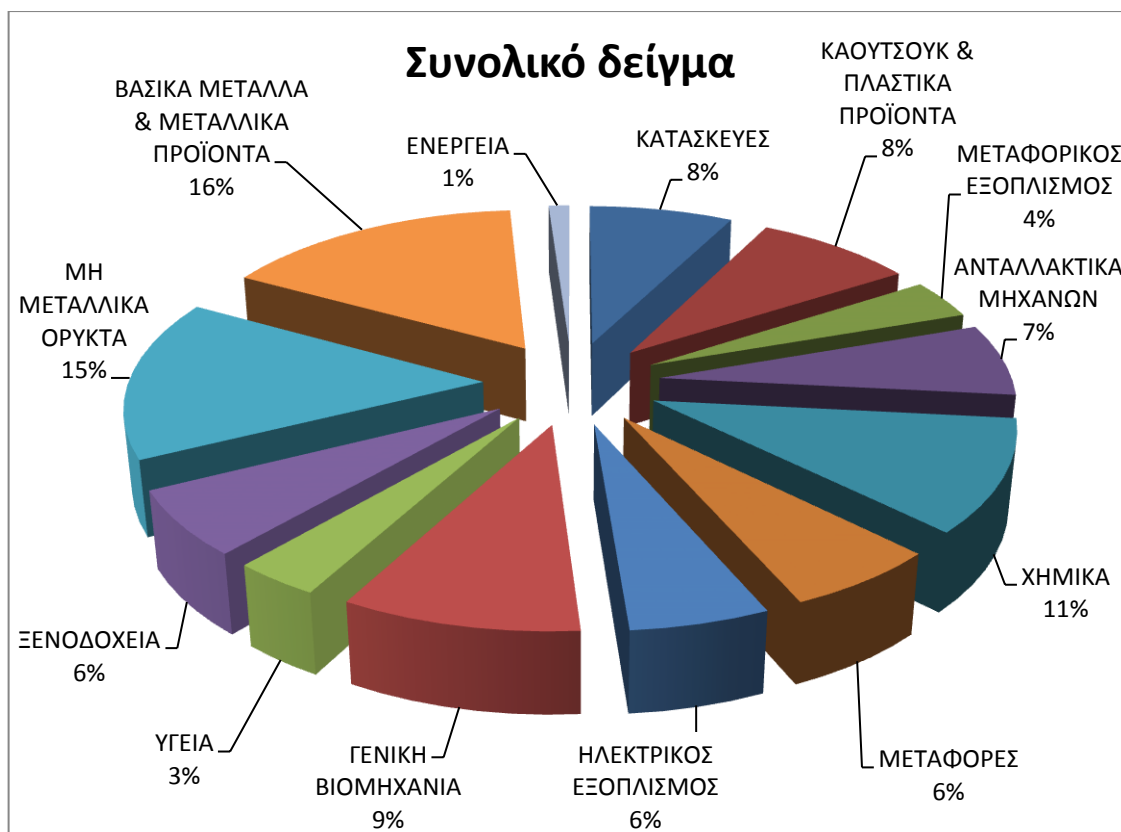
5.2.1 Κριτήρια δείγματος

Τα κριτήρια επιλογής του δείγματος ορίζονται ως εξής:

- Οι επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα
- Οι επιχειρήσεις να μην είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο
- Να υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τις επιχειρήσεις για την περίοδο 2001 – 2009
- Οι επιχειρήσεις να δραστηριοποιούνται σε βιομηχανικούς κλάδους

5.2.2 Χαρακτηριστικά δείγματος

Σε αυτή την παράγραφο παρουσιάζονται κάποια ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν το συνολικό δείγμα. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται ανάλυση των επιχειρήσεων του δείγματος με βάση τον κλάδο στον οποίο αυτές δραστηριοποιούνται και υπολογίζονται τα ποσοτικά χαρακτηριστικά που αφορούν το μέσο όρο του δείγματος, την τυπική απόκλιση, τη διάμεσο, την ελάχιστη και μέγιστη τιμή των μεταβλητών του δείγματος.

Διάγραμμα 1: Ανάλυση δείγματος ανά κλάδο

	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση	Διάμεσος	Ελάχιστη Τιμή	Μέγιστη Τιμή
Έσοδα από Πωλήσεις	8.622.305,87	24.873.564,83	3.123.565,11	1.261,66	549.352.142,16
Συνολικό Κόστος	8.179.887,25	23.576.703,91	2.967.437,73	2.301,33	526.264.508,89
Συνολικό Κόστος ως ποσοστό των Πωλήσεων	94,87%	94,79%	95,00%	182,40%	95,80%

Πίνακας 1: Στατιστική ανάλυση συνολικού δείγματος

5.2.3 Συλλογή δεδομένων

Οι βασικές μεταβλητές στην παρούσα έρευνα είναι το συνολικό κόστος και τα καθαρά έσοδα από πωλήσεις. Για την εμπειρική μελέτη της διπλωματικής εργασίας, λοιπόν, είναι απαραίτητη η συλλογή των παρακάτω δεδομένων από τις επιχειρήσεις του δείγματος:

- Το συνολικό κόστος για κάθε έτος παρατήρησης (2001 – 2009)
- Τα έσοδα από πωλήσεις για κάθε έτος παρατήρησης (2001 – 2009)

Βιβλιογραφία 5^{ου} Κεφαλαίου

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγιακλόγλου Χ. Ν., Μπένος Θ. Ε., 2007, Τόμος Α', Εισαγωγή στην Οικονομετρική Ανάλυση, Εκδόσεις Γ. Μπένου

Αγιακλόγλου Χ. Ν., Μπένος Θ. Ε., 2007, Τόμος Β', Εισαγωγή στην Οικονομετρική Ανάλυση, Εκδόσεις Γ. Μπένου

Κούτρας Μ. Β., 2004, Μέρος Ι, Εισαγωγή στις Πιθανότητες – Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης

Κούτρας Μ. Β., 2004, Μέρος ΙΙ, Εισαγωγή στις Πιθανότητες – Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης

Φούντας Ε. Χ., Ασκήσεις Πιθανοτήτων Στατιστικής, Varmar Publications

Αρθρογραφία

Anderson M. C., Banker R. D., Janakiraman S. N., 2003 Are Selling, General, and Administrative Costs “Sticky”?, Journal of Accounting Research

Sorros J., Karagiorgos A., 2013, Understanding Sticky Costs and the factors affecting Cost Behavior: “Cost stickiness Theory and its possible implementations”, Working paper

Κεφάλαιο 6 Αποτελέσματα – Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως απώτερο σκοπό την προσέγγιση του φαινομένου *stickiness* του κόστους, και επιχειρεί να αποδείξει ότι η προσέγγιση αυτού του θέματος, μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο για τις επιχειρήσεις στην προσπάθεια καταγραφής των σταθερών δαπανών τους και να βοηθήσει τα διευθυντικά στελέχη να κατανοήσουν τη συμπεριφορά του κόστους σε σχέση με τα επίπεδα των πωλήσεων.

Η εμπειρική μελέτη που διεξάγεται στο τελευταίο μέρος της εν λόγω εργασίας, αποκαλύπτει σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο και τη διαχείριση του συνολικού τους κόστους. Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εμπειρικής μελέτης, τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτά, και παράλληλα, παρατίθενται προτάσεις για περαιτέρω έρευνα πάνω σε αυτό το σύγχρονο και συνάμα ενδιαφέρον θέμα.

6.1 Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς καταδεικνύουν ότι το συνολικό κόστος παρουσιάζει ασύμμετρη συμπεριφορά σε σχέση με τα έσοδα από πωλήσεις για το σύνολο του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η εκτιμώμενη τιμή του συντελεστή $\hat{\beta}_1$, που ισούται με 0,8774 (t – statistic = 133,50), υποδεικνύει ότι το συνολικό κόστος αυξάνεται κατά 0,88% σε 1% αύξηση των εσόδων από πωλήσεις. Η εκτιμώμενη τιμή του συντελεστή $\hat{\beta}_2$, που είναι ίση με $-0,1397$ (t – statistic = $-12,88$), υποστηρίζει σθεναρά την υπόθεση $H1$, που αναφέρει ότι το συνολικό κόστος εμφανίζει ασύμμετρη (*sticky*) συμπεριφορά. Η συνδυασμένη τιμή των $\hat{\beta}_1 + \hat{\beta}_2 = 0,7376$ υποδεικνύει ότι το συνολικό κόστος μειώνεται μόνο κατά 0,74% για κάθε 1% μείωση των εσόδων από πωλήσεις.

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8716
R Square	0,7596
Adj R Square	0,7596
Stand Error	0,0755
Observations	11.064

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Signif F</i>
Regression	2	199,3272	99,6636	17.478,4374	0
Residual	11.061	63,0708	0,0057		
Total	11.063	262,3980			

	<i>Coeffs</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
$\hat{\beta}_0$	0,0006	0,0009	0,6732	0,5008	-0,0011	0,0024
$\hat{\beta}_1$	0,8774	0,0066	133,5009	0	0,8645	0,8902
$\hat{\beta}_2$	-0,1397	0,0108	-12,8784	0,0000	-0,1610	-0,1185

Πίνακας 2: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για το συνολικό δείγμα

Το γεγονός ότι οι τιμές *t – statistic* των συντελεστών $\hat{\beta}_1$, $\hat{\beta}_2$ εμφανίζονται υψηλές κατά απόλυτο αριθμό, οδηγεί στην απόρριψη των υποθέσεων H_{20} και H_{30} , και κατ' επέκταση στην αποδοχή των H_{21} και H_{31} , υποδηλώνοντας ότι τα αποτελέσματα της γραμμικής παλινδρόμησης που διενεργήθηκε στις εταιρείες του δείγματος είναι στατιστικά σημαντικά.

Τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων στα επιμέρους δείγματα (βλ. Παράρτημα) αποκαλύπτουν ότι για τους περισσότερους κλάδους, και συγκεκριμένα σε ποσοστό 84,62%, το συνολικό κόστος ακολουθεί την ίδια συμπεριφορά με το σύνολο του δείγματος, που περιγράφηκε νωρίτερα. Ο κλάδος της ενέργειας και ο κλάδος των καουτσούκ και πλαστικών προϊόντων είναι οι δύο περιπτώσεις στις οποίες δεν επιβεβαιώνεται το φαινόμενο του *stickiness*, απεναντίας παρατηρείται *anti-stickiness* συμπεριφορά, δηλαδή το συνολικό κόστος αυξάνεται λιγότερο σε αύξηση των εσόδων κατά 1%, από ότι μειώνεται σε αντίστοιχη μείωση των εσόδων από πωλήσεις.

Συνοψίζοντας, τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τη θεωρία του *stickiness* του κόστους σε σχέση με τις μεταβολές των πωλήσεων, τόσο για το σύνολο του δείγματος όσο και για το μεγαλύτερο μέρος των κλάδων ξεχωριστά. Το γεγονός ότι τα αποτελέσματα κρίνονται στατιστικά σημαντικά, οδηγεί στο συμπέρασμα πως τα ευρήματα της έρευνας έχουν ισχύ και εκτός των επιχειρήσεων του δείγματος.

6.2 Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας τεκμηριώνουν, με την ευρεία έννοια, την ύπαρξη *stickiness* στη συμπεριφορά του συνολικού κόστους. Σε αντίθεση με το παραδοσιακό μοντέλο συμπεριφοράς του σταθερού και μεταβλητού κόστους, τα αποτελέσματα της εμπειρικής μελέτης είναι συνεπή με το εναλλακτικό μοντέλο συμπεριφοράς του κόστους, που περιγράφεται εκτενώς στην προκείμενη διπλωματική εργασία.

Γενικότερα, η έρευνα είναι συνεπής με την πλειοψηφία των ερευνών που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο 4, το οποίο πραγματεύεται τις τάσεις της σύγχρονης αρθρογραφίας. Όμως, σε ανάλυση μεγαλύτερης λεπτομέρειας του δείγματος σε επίπεδο κλάδων, συμπεραίνεται ότι παρ' όλο που η εμπειρική μελέτη συμβαδίζει με τα ευρήματα των περισσότερων μελετών, που υποστηρίζουν τη θεωρία *stickiness*, συνάμα επιβεβαιώνει και συγκεκριμένες μελέτες, όπως αυτή των Banker et al. (2012), που υποστηρίζουν την *anti-stickiness* θεωρία, κατά την οποία το κόστος αυξάνεται λιγότερο για αυξήσεις των εσόδων από ότι μειώνεται για αντίστοιχες μειώσεις των εσόδων.

Το κύριο συμπέρασμα που εξάγεται από την ανάλυση των ποσοτικών αποτελεσμάτων είναι το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις αδυνατούν να ελέγξουν τη συμπεριφορά του κόστους, δεδομένου ότι αυτό δεν ακολουθεί αναλογικά τις μεταβολές της ζήτησης. Λαμβάνοντας υπ' όψιν το σύγχρονο ανταγωνιστικό περιβάλλον, το οποίο εξελίσσεται δυναμικά και επηρεάζει τους παράγοντες της ζήτησης των προϊόντων, άρα και το

επίπεδο των πωλήσεων, γίνεται εύκολα αντιληπτή η σημασία που έχει για τις επιχειρήσεις η αποτελεσματική διαχείριση του κόστους.

Η μελέτη του *sticky* κόστους, ως μία ξεχωριστή και σύγχρονη μεθοδολογία, μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο για τις επιχειρήσεις στην προσπάθεια καταγραφής των σταθερών δαπανών τους, καθώς μέσω αυτού του μοντέλου είναι εφικτός ο διαχωρισμός των σταθερών δαπανών από το μεταβλητό τους μέρος. Ένα σημαντικό πλεονέκτημα που προσφέρει η συγκεκριμένη μεθοδολογία είναι ότι δίνει τη δυνατότητα στα στελέχη των επιχειρήσεων να είναι σε θέση να ερμηνεύσουν την ασύμμετρη συμπεριφορά του κόστους και να εξηγήσουν ποιοι παράγοντες συμβάλλουν σε αυτή.

6.3 Προτάσεις

Στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης εμπειρικής μελέτης είναι θεμιτό να γίνουν κάποιες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, με σκοπό να καλυφθούν κάποια σημαντικά ζητήματα τα οποία χρήζουν ενδελεχούς διερεύνησης.

Επειδή στον ελλαδικό χώρο είναι περιορισμένος ο αριθμός των ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί αναφορικά με το *sticky* κόστος, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν επιπλέον μελέτες οι οποίες θα εξετάζουν τη συμπεριφορά διαφόρων κατηγοριών του κόστους, καθώς και τους παράγοντες που συντελούν στη δημιουργία ή όχι του *stickiness* του κόστους, όπως λόγου χάρη το νομικό και νομοθετικό περιβάλλον της επιχείρησης, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας, τα διάφορα χαρακτηριστικά της εταιρείας και του κλάδου στον οποίο ανταγωνίζεται κ.ά.

Λόγω της μεγάλης σύγχυσης που επικρατεί στην αρθρογραφία για το ρόλο που διαδραματίζουν τα στελέχη μιας επιχείρησης, αναφορικά με την κατανομή των δεσμευμένων πόρων των επιχειρήσεων η οποία επηρεάζει το κόστος, είναι υψίστης

σημασίας και προτεραιότητας ο προσδιορισμός των παραγόντων που επηρεάζουν τις αποφάσεις των στελεχών (κίνητρα, προσδοκίες, αντιλήψεις).

Τέλος, εξ' αιτίας του γεγονότος ότι η παρούσα εμπειρική μελέτη αφορούσε δείγμα μη εισηγμένων επιχειρήσεων, ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα παρουσίαζε η πραγματοποίηση ερευνών για εταιρείες που διαπραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και η σύγκριση αυτών με μελέτες που περιλαμβάνουν δείγμα επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε χώρες εκτός Ελλάδας.

Παράρτημα

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,9529
R Square	0,9081
Adj R Square	0,9080
Stand Error	0,0409
Observations	1.760

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	28,9756	14,4878	8.681,6671	0
Residual	1.757	2,9320	0,0017		
Total	1.759	31,9076			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0020	0,0013	1,5744	0,1156	-0,0005	0,0046
\hat{a}_1	0,8784	0,0104	84,4724	0	0,8580	0,8988
\hat{a}_2	-0,0784	0,0168	-4,6582	0,0000	-0,1114	-0,0454

Πίνακας 3: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των βασικών μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8029
R Square	0,6447
Adj R Square	0,6441
Stand Error	0,0595
Observations	1.184

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	7,5943	3,7972	1.071,4523	0,0000
Residual	1.181	4,1854	0,0035		
Total	1.183	11,7797			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0025	0,0022	1,1392	0,2548	-0,0018	0,0068
\hat{a}_1	0,7807	0,0231	33,8129	0,0000	0,7354	0,8260
\hat{a}_2	-0,2255	0,0354	-6,3679	0,0000	-0,2949	-0,1560

Πίνακας 4: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των χημικών

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,9567
R Square	0,9152
Adj R Square	0,9150
Stand Error	0,0627
Observations	840

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	35,5423	17,7712	4.518,0013	0
Residual	837	3,2923	0,0039		
Total	839	38,8346			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0060	0,0032	1,8959	0,0583	-0,0002	0,0122
\hat{a}_1	0,9547	0,0141	67,7051	0	0,9270	0,9824
\hat{a}_2	-0,0631	0,0315	-2,0015	0,0457	-0,1250	-0,0012

Πίνακας 5: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των κατασκευών

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,7551
R Square	0,5702
Adj R Square	0,5688
Stand Error	0,1483
Observations	600

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	17,4259	8,7130	396,0499	0,0000
Residual	597	13,1338	0,0220		
Total	599	30,5597			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0011	0,0072	0,1513	0,8798	-0,0130	0,0152
\hat{a}_1	0,7829	0,0393	19,9274	0,0000	0,7058	0,8601
\hat{a}_2	-0,0728	0,0636	-1,1453	0,2526	-0,1977	0,0521

Πίνακας 6: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο του ηλεκτρικού εξοπλισμού

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,9616
R Square	0,9247
Adj R Square	0,9234
Stand Error	0,0387
Observations	120

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	2,1547	1,0774	718,1593	0,0000
Residual	117	0,1755	0,0015		
Total	119	2,3302			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0074	0,0045	1,6700	0,0976	-0,0014	0,0163
\hat{a}_1	0,7165	0,0311	23,0407	0,0000	0,6549	0,7781
\hat{a}_2	0,2157	0,0548	3,9398	0,0001	0,1073	0,3242

Πίνακας 7: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο της ενέργειας

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8679
R Square	0,7532
Adj R Square	0,7527
Stand Error	0,0632
Observations	1.024

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	12,4619	6,2310	1.558,1145	0
Residual	1.021	4,0830	0,0040		
Total	1.023	16,5450			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	-0,0002	0,0027	-0,0852	0,9321	-0,0055	0,0050
\hat{a}_1	0,8899	0,0239	37,2267	0,0000	0,8429	0,9368
\hat{a}_2	-0,1273	0,0405	-3,1431	0,0017	-0,2068	-0,0478

Πίνακας 8: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο γενικής βιομηχανίας

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,5972
R Square	0,3566
Adj R Square	0,3531
Stand Error	0,0794
Observations	376

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	1,3046	0,6523	103,3620	0,0000
Residual	373	2,3540	0,0063		
Total	375	3,6586			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0005	0,0053	0,0845	0,9327	-0,0100	0,0110
\hat{a}_1	0,7458	0,0653	11,4194	0,0000	0,6174	0,8742
\hat{a}_2	-0,4526	0,0840	-5,3889	0,0000	-0,6178	-0,2875

Πίνακας 9: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο της υγείας

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8450
R Square	0,7141
Adj R Square	0,7133
Stand Error	0,0827
Observations	688

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	11,6881	5,8440	855,4984	0,0000
Residual	685	4,6793	0,0068		
Total	687	16,3674			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	-0,0033	0,0038	-0,8658	0,3869	-0,0108	0,0042
\hat{a}_1	0,9370	0,0235	39,8001	0,0000	0,8908	0,9833
\hat{a}_2	-0,6134	0,0962	-6,3751	0,0000	-0,8023	-0,4245

Πίνακας 10: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των ξενοδοχείων

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8797
R Square	0,7739
Adj R Square	0,7736
Stand Error	0,0639
Observations	1.696

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	23,6536	11,8268	2.896,9045	0
Residual	1.693	6,9118	0,0041		
Total	1.695	30,5654			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0021	0,0020	1,0692	0,2851	-0,0018	0,0060
\hat{a}_1	0,8110	0,0154	52,5350	0	0,7808	0,8413
\hat{a}_2	-0,1464	0,0246	-5,9501	0,0000	-0,1946	-0,0981

Πίνακας 11: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των μη μεταλλικών ορυκτών

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8295
R Square	0,6880
Adj R Square	0,6873
Stand Error	0,0568
Observations	928

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	6,5895	3,2947	1.019,9761	0,0000
Residual	925	2,9880	0,0032		
Total	927	9,5775			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0070	0,0025	2,8250	0,0048	0,0021	0,0119
\hat{a}_1	0,7747	0,0275	28,1219	0,0000	0,7206	0,8287
\hat{a}_2	0,0618	0,0471	1,3121	0,1898	-0,0307	0,1543

Πίνακας 12: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των καουτσούκ και πλαστικών προϊόντων

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8820
R Square	0,7780
Adj R Square	0,7774
Stand Error	0,0825
Observations	760

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	18,0652	9,0326	1.326,1587	0,0000
Residual	757	5,1560	0,0068		
Total	759	23,2212			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0004	0,0039	0,1006	0,9199	-0,0072	0,0080
\hat{a}_1	0,9181	0,0293	31,3500	0,0000	0,8606	0,9756
\hat{a}_2	-0,0554	0,0446	-1,2420	0,2146	-0,1429	0,0322

Πίνακας 13: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των ανταλλακτικών μηχανών

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,8433
R Square	0,7111
Adj R Square	0,7103
Stand Error	0,0948
Observations	672

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	14,7989	7,3994	823,4138	0,0000
Residual	669	6,0118	0,0090		
Total	671	20,8107			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	0,0006	0,0042	0,1479	0,8824	-0,0076	0,0088
\hat{a}_1	0,8331	0,0282	29,5462	0,0000	0,7777	0,8885
\hat{a}_2	-0,1708	0,0415	-4,1157	0,0000	-0,2523	-0,0893

Πίνακας 14: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο των μεταφορών

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,9087
R Square	0,8257
Adj R Square	0,8249
Stand Error	0,1004
Observations	416

ANOVA					
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	2	19,7398	9,8699	978,4569	0,0000
Residual	413	4,1660	0,0101		
Total	415	23,9058			

	<i>Coefficients</i>	<i>Stand Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>
\hat{a}_0	-0,0047	0,0063	-0,7493	0,4541	-0,0170	0,0076
\hat{a}_1	0,9865	0,0365	27,0529	0,0000	0,9148	1,0582
\hat{a}_2	-0,1274	0,0531	-2,4016	0,0168	-0,2317	-0,0231

Πίνακας 15: Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τον κλάδο του μεταφορικού εξοπλισμού

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Blocher E., Chen K., Lin T., 2002, Cost Management: A Strategic Emphasis, Mc Graw Hill

Drury Collin, 2011, Management and Cost Accounting, 7th edition, Pat Bond

Garrison, Noreen, Brewer, 2011, Managerial Accounting, 14th edition, Mc Graw Hill

Hilton R., Maher M., Selton F., 2006, Cost Management: Strategies for Business Decisions, 4th edition, Mc Graw Hill

Horngren T., Foster G., Datar S., 2000, Cost Accounting: A Managerial Emphasis, 11th edition, Prentice Hall

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αγιακλόγλου Χ. Ν., Μπένος Θ. Ε., 2007, Τόμος Α', Εισαγωγή στην Οικονομετρική Ανάλυση, Εκδόσεις Γ. Μπένου

Αγιακλόγλου Χ. Ν., Μπένος Θ. Ε., 2007, Τόμος Β', Εισαγωγή στην Οικονομετρική Ανάλυση, Εκδόσεις Γ. Μπένου

Βαρβάκης Κ., Θεωρία του Κόστους – Το Κόστος και οι Επιχειρηματικές Αποφάσεις, 2001, Εκδόσεις Παπαζήση

Βενιέρης Γ., 2005, Λογιστική Κόστους, P.I Publishing

Βενιέρης Γ., Κοέν Σ., Κωλέτση Μ., 2005, Λογιστική Κόστους, P.I Publishing

Ευθύμογλου Π. Γ., 2002, Ασκήσεις Χρηματοοικονομικής Λογιστικής, Εκδόσεις Ευθύμογλου

Καζαντζής Χ. Ι., 2006, Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος, Business Plus A.E.

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2006, Προβλήματα και Εφαρμογές Λογισμού και Διοίκησης Κόστους, Business Plus A.E.

Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2009, Αρχές Κόστους, Τόμος 2, Business Plus A.E.

- Καζαντζής Χ. Ι., Σώρρος Ι. Ν., 2012, Διοικητική Λογιστική, Business Plus A.E.
- Καραγιάννης Δ., 2007, Λογιστικά – Κοστολόγηση – Φοροτεχνικά – Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Καραγιάννης
- Καραγιώργος Θ., Παπαδόπουλος Δ., 2003, Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική, Εκδόσεις Γερμανός
- Κούτρας Μ. Β., 2004, Μέρος Ι, Εισαγωγή στις Πιθανότητες – Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- Κούτρας Μ. Β., 2004, Μέρος ΙΙ, Εισαγωγή στις Πιθανότητες – Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης
- Μπάλης Θ. Αθ., 2001, Σύγχρονη Χρηματοοικονομική Λογιστική, Τόμος Α και Β, Σταμούλης
- Παπαστάθης Π., 2003, Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του, ΟΠΑΠ
- Τσακλάγκανος Α., 2000, Θεωρία και Λογιστική Κόστους, Εκδόσεις Κυριακίδη
- Τσιμάρas Μ., 1995, Κόστος, Κοστολόγηση, Βιομηχανική Λογιστική, Εκδόσεις Παπαζήση
- Φούντας Ε. Χ., Ασκήσεις Πιθανοτήτων Στατιστικής, Varmar Publications

Αρθρογραφία

- Anderson M. C., Banker R. D., Huang R., Janakiraman S. N., 2006, Cost Behavior and Fundamental Analysis of SG&A Costs, Journal of Accounting, Auditing & Finance
- Anderson M. C., Banker R. D., Janakiraman S. N., 2003 Are Selling, General, and Administrative Costs “Sticky”?, Journal of Accounting Research
- Anderson S. W., Lanen W. N., 2007, Understanding Cost Management: What Can We Learn from the Evidence on “Sticky Costs”?, Working paper
- Apergis N., Johnson S., Sorros J., 2011, Profitability Performance and the Role of Manufacturing Cost: evidence from a Panel of Us Manufacturing Firms, Global Review of Accounting and Finance

- Argilés J. M., García-Blandón J., 2009, Cost stickiness revisited: empirical application for farms, *Revista Española De Financiación Y Contabilidad*
- Balakrishnan R., Gruca T., 2008, Cost Stickiness and Core Competency: A Note, *Contemporary Accounting Research*
- Balakrishnan R., Labro E., Soderstrom N., 2010, «Cost Structure and Sticky Costs», Working paper
- Balakrishnan R., Soderstrom N., 2006, Capacity Utilization and Unit Variable Cost: Evidence from California Hospitals, Working paper
- Banker R. D., Byzalov D., Mustafa C., Mashruwala R., 2013, The Moderating Effect of Prior Sales Changes on Asymmetric Cost Behavior, Working paper
- Banker R. D., Byzalov D., Plehn-Dujowich J. M., 2011, Sticky Cost Behavior: Theory and Evidence, Working paper
- Banker R. D., Byzalov D., Threinen L., 2013, Determinants of International Differences in Asymmetric Cost Behavior, Fox School of Business, Temple University
- Banker R. D., Chen L. T., 2006, Labor Market Characteristics and Cross-Country Differences in Cost Stickiness, Working paper
- Banker R. D., Chen L. T., 2006, Predicting Earnings Using a Model Based on Cost Variability and Cost Stickiness, *The Accounting Review*
- Banker R. D., Ciftci M., Mashruwala R., 2010, Managerial Optimism and Cost Behavior, Fox School of Business, Temple University
- Banker R. D., Fang S., Mehta M. N., 2012, Cost Behavior During the World Economic Crisis, Fox School of Business, Temple University
- Calleja K., Stelios M., Thomas D. C., 2006, A note on cost stickiness: Some international comparisons, *Management Accounting Research*
- Cannon J., 2011, Determinants of “Sticky Costs”: An Analysis of Cost Behavior using United States Air Transportation Industry Data, Working paper
- Chen C. X., Gores T., Nasev J., 2013, Managerial Overconfidence and Cost Stickiness, Working paper

Ciftci M., Mashruwala R., Weiss D., 2013, Do Financial Analysts Recognize Firms' Cost Behavior?, Working paper

Dalla Via N., Perego P., 2013, Sticky cost behaviour: evidence from small and medium sized companies, Accounting and Finance

Davenport E., Snyder H., 1997, What does it really cost? Allocating indirect costs, Managing Library Finances

Ghaemi M. H., Nematollahi M., 2011, Evidence of Cost Behavior in Iranian Firms, 2011 International Conference on Advancements in Information Technology

Hall C. M., 2013, Does Ownership Structure Affect Labor Decision?, Working paper

Kama I., Weiss D., 2013, Do Earnings Targets and Managerial incentives Affect Sticky Costs?, Journal of Accounting Research

Noreen E., Soderstrom N., 1997, The Accuracy of Proportional Cost Models: Evidence from Hospital Service Departments, Review of Accounting Studies

Pervan M., Pervan J., 2012, Sticky costs: evidence from Croatian food and beverage industry, International Journal of Mathematical Models and Methods in Applied Sciences

Poorzamani Z., Bakhtiary M., 2013, Reviewing the impact of macro economic factors on operating cost stickiness in Tehran stock exchange, Technical Journal of Engineering and Applied Sciences

Sorros J., Karagiorgos A., 2013, Understanding Sticky Costs and the factors affecting Cost Behavior: "Cost stickiness Theory and its possible implementations", Working paper

Ηλεκτρονικές πηγές

<http://www.aicpa.org>

<http://www.drury-online.com>

<http://www.imerisia.gr>

<http://www.investopedia.com>

<http://www.maaw.info>

<http://www.mhhe.com>

<http://www.soel.gr>